

med **nasiljem** in **solidarnostjo**

Sociološko srečanje 2026

Koper, 15.-17. oktober 2026

Med **nasiljem** in **solidarnostjo**

SOCIOLOŠKO SREČANJE 2026

Koper, 15.–17. oktober 2026

Izdajatelj:

Slovensko sociološko društvo
Kardeljeva ploščad 5, 1000 Ljubljana

Uredniki:

Mateja Sedmak, Miran Lavrič, Rok Smrdelj, Lucija Dežan

Tehnični urednik in urednica:

Rok Smrdelj in Lucija Dežan

Programski odbor:

Predsedstvo Slovenskega sociološkega društva

Recenzentke:

Maja Zadel, Veronika Bajt, Jasna Podreka

Oblikovanje in prelom:

Darinka Knapič

Tisk:

Demat, d.o.o., Stegne 3, Ljubljana

Naklada:

100 izvodov

Publikacija je dostopna tudi na elektronskem naslovu:

<http://www.sociolosko-drustvo.si/>

Srečanje je finančno podprlo podjetje Titus Group, Titus d.o.o. iz Dekanov.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

316(497.4)(082)

SLOVENSKO sociološko srečanje (2026 ; Koper)

Med nasiljem in solidarnostjo : sociološko srečanje 2026 : Koper,
15.-17. oktober 2026 / [uredniki Mateja Sedmak ... et al.]. - Ljubljana :
Slovensko sociološko društvo, 2026

ISBN 978-961-96785-2-7

COBISS.SI-ID 290765059

KAZALO

PROGRAM

SLOVENSKEGA SOCIOLOŠKEGA SREČANJA 2026

MED NASILJEM IN SOLIDARNOSTJO

Koper, 15.–17. oktober 2026 13

UVODNIK

MED NORMALIZACIJO NASILJA IN SELEKTIVNO SOLIDARNOSTJO

Mateja Sedmak 19

SEKCIJA ZA VPRAŠANJE DRUŽBENE BLAGINJE I

BIVANJSKE RAZMERE ŠTUDENTOV IN ŠTUDENTK V SLOVENIJI

Otto Gerdina, Mitja Hafner-Fink, Ana Jagodic 23

UPRAVLJANJE BREZDOMSTVA V KALIFORNIJI SKOZI PREPLETANJE
SKRBI IN KAZNOVANJA

Barbara Zagorc 24

SPREJEMANJE STORITEV TELEOSKRBE: EMPIRIČNA RAZŠIRITEV
MODELA SPREJEMANJA TEHNOLOGIJE NA KONTEKST
NEFORMALNEGA OSKRBOVANJA

Izidor Natek 25

PREHODI V OSKRBO: MED SOLIDARNOSTJO, DOLŽNOSTJO IN IZGUBO

Miriam Hurtado Monarres 26

RELIGIOLOŠKA SEKCIJA

»NAJBOLJŠI MED VSEMI PRIJATELJI«: KRŠČANSKO KARIZMATIČNO
OPOLNOMOČENJE V ČASU KRIZE

Igor Jurekovič 27

SPOLNO IN DUHOVNO NASILJE V RIMSKOKATOLIŠKI CERKVI:
SOCIOLOŠKA ANALIZA PRIMERA SKUPNOSTI LOYOLA

Jasna Podreka, Marija Zidar 28

»BOG. DRUŽINA. DOMOVINA.«: MED RELIGIJSKIM IN
NACIONALISTIČNIM NASILJEM

Ana Kovač 29

ČLOVEK PO BOŽJI PODOBI IN DUHOVNO NASILJE

Maca Jogan 30

PROBLEM VERNOSTI PROTAGONISTOV
GEOPOLITIČNE PONASTAVITVE

Marjan Smrke 31

OKROGLA MIZA

MIGRACIJE NA MEJAH EU 10 LET PO BALKANSKEM KORIDORJU

Moderira: Marina Lukšič Hacin 32

SEKCIJA ZA PROSTORSKO IN OKOLJSKO SOCIOLOGIJO I

NEVARNO MESTO, VARNO PODEŽELJE?

PERCEPIJA VARNOSTI V SLOVENIJI

Barbara Zagorc 33

ALI LAHKO MARIBOR DOBI SVOJO PRIMESTNO ŽELEZNICO?

INFRASTRUKTURNI, ORGANIZACIJSKI IN MOTIVACIJSKI DEJAVNIKI
NJENE UVEDBE

Peter Kumer 34

»HIŠA Z VRTOM NA SAMEM«: POTRATA GRAJENEGA PROSTORA
ZA BIVANJE V PERSPEKTIVI OKOLJSKE VZDRŽNOSTI

Marjan Hočevar 35

SLOVENIJA KOT MESTNO-PODEŽELSKI

KONTINUUM – INFRASTRUKTURNO POVEZOVANJE, PROSTORSKE
VREDNOTE IN NOVI DRUŽBENO-PROSTORSKI IMAGINARIJI

Matjaž Uršič 36

PRAVICA DO MESTA MED IZKLJUČEVANJEM IN SOLIDARNOSTJO:
FORMALNE IN NEFORMALNE POTI INTEGRACIJE MIGRANTOV
V LJUBLJANI

Simona Zavratnik, Anteja Tomašič, Sanja Cukut Krilić 37

METODOLOŠKA SEKCIJA

OBČUTLJIVI RAZISKOVALNI PODATKI V ODPRTI ZNANOSTI: MED VAROVANJEM IN DELJENJEM

Sonja Bežjak 38

PREDSTAVITEV PRVEGA MEDNARODNEGA SPLETNEGA PANELA Z VERJETNOSTNIM VZORČENJEM – CRONOS3

Slavko Kurdija, Tina Vovk 39

ETIČNI IZZIVI PRI RAZISKOVANJU PRISELJENIH OTROK

Zorana Medarić 40

OKROGLA MIZA

OD PREPREČEVANJA MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA DO SODELOVALNE SKUPNOSTI: INTERDISCIPLINARNI PRISTOP K RAZUMEVANJU NASILJA, POČUTJA IN ŠOLE

Moderira: Veronika Tašner 41

PLENARNA OKROGLA MIZA

NASILJE, RANLJIVOST IN SELEKTIVNA SOLIDARNOST

Moderira: Mateja Sedmak 42

SEKCIJA ZA VPRAŠANJE DRUŽBENE BLAGINJE II

PREVAJANJE PODPORNE STORITVE ZA KMETE: PRENOS AGRICALL V SLOVENIJI

Majda Černič Istenič 44

PODNEBNA ZASKRBLJENOST MLADIH KOT DRUŽBENO UMEŠČENA ORIENTACIJA V ČASU GLOBALNIH NEGOTOVOSTI

Metka Kuhar 45

DRŽAVA BLAGINJE IN ZASLUŽNOST DRUŽBENIH SKUPIN V KONTEKSTU PODNEBNIH SPREMENB

Tatjana Rakar, Tjaša Potočnik 46

PERCEPCIJE ZASLUŽNOSTI STARIH LJUDI V KONTEKSTU PODNEBNIH SPREMENB

Tjaša Potočnik 47

SEKCIJA EKONOMIJA IN DRUŽBA

SPOLNO NETIPIČNA DELOVNA OKOLJA ONKRAJ RAVNI POKLICA: SPOLNA SESTAVA ORGANIZACIJ IN GOSPODINJSKO DELO	
Maša Krajnc	49
EVROPSKI SEMESTER IN POLITIKE ZAPOSLOVANJA: SOCIALIZACIJA, KOMODIFIKACIJA ALI NEKJE VMES?	
Marko Hočevar, Branko Bembič	50
FORMALNA ZASTOPANOST IN VKLJUČEVANJE ŽENSK V ELITE KORPORATIVNEGA UPRAVLJANJA	
Helena Kovačič, Marko Orel	51
SAM SVOJ ŠEF? NORMALIZACIJA PREKARNOSTI PLATFORMNEGA DELA V SLOVENIJI	
Aleksandra Kanjuo Mrčela	52

OKROGLA MIZA

»OD PORTOROŽA DO BEOGRADA«: FEMINISTIČNE DEDIŠČINE, FEMINISTIČNE PRIHODNOSTI IN MEDIA RES	
<i>Moderirata</i> : Nina Perger in Roman Kuhar	53

SEKCIJA ZA SOCIALNO DELO

BELEŽENJE PODATKOV O NASILJU NAD STARIMI LJUDMI V SLOVENIJI: STANJE, VRZELI IN PRIPOROČILA	
Anže Štrancar, Otto Gerdina	54
ADMINISTRATIVNO ZAPIRANJE KOT RASNA IN KOLONIALNA TEHNOLOGIJA: ZGODOVINE, GEOGRAFIJE IN BOJI PROTI SODOBNIM REŽIMOM ZAPIRANJA	
Jelka Zorn	55
AVTONOMNE SOLIDARNOSTNE PRAKSE V KONTEKSTU NASILNIH MEJ	
Asja Hrvatin	56
OSEBNA IZKUŠNJA KOT VZVOD SPREMEMB	
Tjaša Franko	57

KAKO MISLITI INSTITUCIONALNO NASILJE? NEPRIMERNE PRAKSE,
NASILJE IN SOLIDARNOST V PORODNI OSKRBI

Zalka Drglin, Anja Bohinec 58

SEKCIJA ZA SOCIOLOGIJO POLITIKE IN DRUŽBE

PANDEMIČNA OGROŽENOST IN DESNA POLITIČNA
ORIENTACIJA KOT NAPOVEDNIKA S KRIZO POVEZANIH
AVTORITARNIH PREPRIČANJ V SLOVENIJI

Lucija Dežan, Monika Lamot 59

NASILJE ZOPER SOLIDARNOST

Gorazd Kovačič 60

DEMOKRACIJA KOT VSAKDANJA IZKUŠNJA:
MLADI IN LEGITIMNOST OBLASTI V ČASU EPIDEMIJE COVID-19

Ksenija Perković 61

NOVE DELOVNE MIGRACIJE IN PREOBLIKOVANJE
DRUŽBENIH MEJA V SLOVENIJI

Tamara Trošt, Julija Sardelić 62

NA TERENU »MLADIH AMBICIOZNIH MOŠKIH«:
POSLANKE O MOČI, OVIRAH IN VZTRAJANJU

Jure Skubic, Milica Antić Gaber 64

SEKCIJA ZA ŠTUDIJE VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA

INSTITUCIONALNE OMEJITVE IN SOLIDARNOST:
PRIMER ŠTUDIJE DOLGOTRAJNEGA LEŽANJA

Ana Cikač 65

KO ZDRAVI IN TRAJNOSTNI ŠOLSKI OBROKI OSTANEJO
NEPOJEDENI: VEČNIVOJSKA ANALIZA IMPLEMENTACIJSKE VRZELI
V SISTEMIH ŠOLSKE PREHRANE

Andreja Vezovnik, Dora Matejak, Ajda Hedžet 66

USMERITVE PRI IZBIRI HRANE IN PRIPRAVLJENOST NA TRAJNOSTNE
PREHRANSKE SPREMEMBE V VOJAŠKEM PREHRANSKEM OKOLJU

Andreja Vezovnik, Andreja Živoder, Bojana Lobe, Dora Matejak 67

SPodbUJEVALNI IN ZAVIRALNI DEJAVNIKI ZA ŠTUDIJ MEDNARODNIH ŠTUDENTOV IN ŠTUDENTK V SLOVENIJI Nevenka Prešlenkova, Ajda Šulc, Andreja Živoder	68
--	----

SEKCIJA ZA MEDKULTURNE ŠTUDIJE

EDEN JE DOVOLJ: VLOGA PEDAGOŠKEGA OSEBJA PRI INTEGRACIJI PRISELJENIH UČENK IN UČENCEV Lucija Dežan	69
POLITIKE VRAČANJA IN UPRAVLJANJE MIGRACIJ V SLOVENIJI Veronika Bajt	71
SNOVANJE SOLIDARNIH LOKALNIH SKUPNOSTI SKOZI PARTICIPATIVNE PRAKSE Sandra Končan	72
CENTERING COMMUNITY ARTS IN NARRATIVE JUSTICE: DIFFERENTIATING BETWEEN RELIGIOUS TRAUMA AND ANTI-MUSLIM RACISM Samar Zughool	73
KRITIČNA KULTURNA PISMENOST V SLOVENIJI NA PRIMERU MEDNARODNEGA PROJEKTA EXPECT_ART Maja Zadel, Lucija Dežan, Zorana Medarić	74

SEKCIJA ZA PROSTORSKO IN OKOLJSKO SOCIOLOGIJO II

DOJEMANJE HIBRIDNEGA PROSTORA V SODOBNI SLOVENSKE DRUŽBI Samo Pavlin	76
MED DOMOM, POTJO IN DELOVNIM MESTOM: NOVE PROSTORSKE PRAKSE DELA V SLOVENIJI Domen Žalac	77
ONKRAJ TRETJEGA PROSTORA: INSTITUCIONALNI PROSTORI, SKUPNOSTNO ŽIVLJENJE IN DIGITALNI PREHOD Jera Sernel	78

TRANSNACIONALNI HABITUS V KONTEKSTU DIGITALNE
TEHNOLOGIJE IN MIGRACIJ V URBANI PROSTOR

Anteja Tomašič, Simona Zavratnik 79

ALI ANDROIDI SANJAJO O BLIŽINI: KLEPETALNI ROBOTI
IN OBLIKOVANJE HIBRIDNIH DRUŽABNIH PRAKS

Blaž Lenarčič 80

SEKCIJA ZA SPOL IN DRUŽBO I

ANTIGENDERSKA STALIŠČA V SLOVENIJI:
PRELIMINARNE UGOTOVITVE FOKUSNIH SKUPIN

Rok Smrdelj, Igor Jurekovič 81

ANTIGENDERSKA GIBANJA IN HIPOTEZA KRIZE

Roman Kuhar, Jasna Mažgon, Mojca Pajnik 82

BODEČA NEŽA KOT MEHANIZEM ODZIVANJA
NA STRUKTURNO IN SIMBOLNO NASILJE:
DESETLETJE JAVNEGA SEKSIZMA V SLOVENIJI

Julija Šuligoj, Tjaša Franko 83

STALIŠČA DO DELITVE STARŠEVskega DOPUSTA V SLOVENIJI

Ana Jagodic, Alenka Švab, Mitja Hafner-Fink 84

SOCIALNA AKTIVACIJA ALBANSKIH MIGRANTK
V SLOVENIJI: MED OPOLNOMOČENJEM IN
SKRBTVENIM EKSTRAKTIVIZMOM

Mladen Zobec, Antonija Todić 85

PLENARNO PREDAVANJE

FROM SECURITIZATION TO BRUTALIZATION
OF THE WORLD: HOW SYSTEMATIC SUSPICION
LED THE CONVERGENCE OF INTERNAL AND
EXTERNAL SECURITY DYNAMICS

Didier Bigo 86

SEKCIJA ZA VPRAŠANJE DRUŽBENE BLAGINJE III

STRIP KOT MEDIJ PRIPOZNAVANJA: IZKUŠNJE MLADOSTNIKOV S SLOVENSKIM PRAVOSODNIM SISTEMOM Urban Boljka, Žana Marušič, Tamara Narat	88
VLOGA PODPORNIH OKOLIJ ZA DUŠEVNO ZDRAVJE OTROK IN MLADOSTNIKOV Žana Marušič, Tamara Narat	89
VKLJUČEVANJE MLADIH OSKRBOVALCEV IN OTROK KOT NAJBLIŽJIH SVOJCEV V PARTICIPATIVNE MEHANIZME V EVROPI Valentina Hlebec, Miriam Hurtado Monarres, Tjaša Potočnik.	90
SOCIOLOŠKI VIDIKI VKLJUČEVANJA OTROK S SPECIFIČNIMI UČNIMI TEŽAVAMI Helena Kovačič, Barbara Lužar	92

OKROGLA MIZA

DRUŽBA PO MERI POPULIZMA? <i>Moderira:</i> Hajdeja Iglič	93
---	----

SEKCIJA ZA SPOL IN DRUŽBO II

RAZREDNO IN SPOLNO NASILJE KOT SESTAVINA »NARAVNEGA« DRUŽBENEGA REDA Maca Jogan	94
DISKRIMINACIJA IN NASILJE: VAROVALNI DEJAVNIKI IN DEJAVNIKI TVEGANJA SKOZI PERSPEKTIVO ŽENSK Z OVIRANOSTMI IN STROKOVNJAKOV_INJ, KI JIH LAHKO PODPREJO IN NUDIJO POMOČ Mojca Suhovršnik, Petra Videmšek, Liljana Rihter	95
STRUKTURNO IN SIMBOLNO NASILJE V ŠPORTU: NORMALIZACIJA BOLEČINE PRI ŠPORTNICAH V EKIPNIH ŠPORTIH Saša Pišot	96
MOLK KOT OBLIKA NASILJA: MIKROAGRESIJE DO LGBT+ MLADIH IN MEJE INSTITUCIONALNE SOLIDARNOSTI V ŠOLI Marko Gavriloski Tretjak	97

KO NASILJE RAZGRAJUJE SKUPNOST: SPOLNO NASILJE, DRUŽBENE VEZI IN SOLIDARNOST V KONFLIKTU Hana Barši Palmić	98
OKROGLA MIZA	
»ŠTUDENTSKI PREKARIAT«: PASTI IN METODE IZKORIŠČANJA MLADIH SKOZI INSTITUT ŠTUDENTSKEGA DELA	99
ŠTUDENTSKA SEKCIJA	
PARIZ 2024 IN OLIMPIJSKA ZAPUŠČINA: INFRASTRUKTURA, STANOVANJA IN GENTRIKACIJA Staša Kolar	100
BOJKOT: PREPLET EKONOMSKIH IN POLITIČNIH INTERESOV NA PRIMERU EVROVIJZE 2026 Staša Kolar, Tina Rupar, Tinkara Jamnik, Zala Kralj Serša	101
MOČ VIZUALNE KOMUNIKACIJE ZA MOBILIZACIJO PODPORE: PRIMER INICIATIVE MY VOICE, MY CHOICE Tina Rupar	102
RAZREDNE DIMENZIJE TRAJNOSTNE POTROŠNJE David Pučko	103
NAGRAJENI SOCIOLOŠKI ESEJI 2026	
SOLIDARNOST V ČASU VSESPLOŠNIH DRUŽBENIH KONFLIKTOV <i>Avtorica:</i> Allegra Vučurević, <i>Mentorica:</i> Nina Jelić Bizjak	104
MEDVRSTNIŠKO NASILJE IN DIGITALNA DRUŽBA: NOV PROSTOR, STARI PROBLEMI <i>Avtorica:</i> Anny Zhang, <i>Mentorica:</i> Barbara Bedenik	106
SOLIDARNOST V ČASU VSESPLOŠNIH DRUŽBENIH KONFLIKTOV <i>Avtorica:</i> Neja Erce, <i>Mentorica:</i> Nina Jelić Bizjak	108
ZAPISKI	110

PROGRAM

SLOVENSKEGA SOCIOLOŠKEGA SREČANJA 2026 MED NASILJEM IN SOLIDARNOSTJO

Center humanističnih znanosti ZRS Koper, Kreljeva 6, 6000 Koper
Koper, 15.–17. oktober 2026

ČETRTEK, 15. 10. 2026

12:00–17:00

REGISTRACIJA

Lokacija: Center humanističnih znanosti ZRS Koper

13:00–14:30

SEKCIJA ZA VPRAŠANJE DRUŽBENE BLAGINJE I

Sodelujejo: Otto Gerdina, Mitja Hafner-Fink in Ana Jagodic;

Barbara Zagorc; Izidor Natek; Miriam Hurtado Monarres

Moderira: Maša Filipovič Hrast

Lokacija: Sejna soba (1. nadstropje desno)

RELIGIOLOŠKA SEKCIJA

Sodelujejo: Igor Jurekovič; Jasna Podreka in Marija Zidar; Ana Kovač;

Maca Jogan; Marjan Smrke

Moderira: Miran Lavrič

Lokacija: Digitalnica (pritličje levo)

OKROGLA MIZA

MIGRACIJE NA MEJAH EU 10 LET PO BALKANSKEM KORIDORJU

Sodelujejo: Jošt Žagar, Samer al Arkawi, Aber Aljondi, Jure Gombač,

Lucija Klun

Moderira: Marina Lukšič Hacin

Lokacija: Centralna dvorana (1. nadstropje)

14:30–15:00

ODMOR

15:00–16:30

SEKCIJA ZA PROSTORSKO IN OKOLJSKO SOCIOLOGIJO I

Sodelujejo: Barbara Zagorc; Peter Kumer; Marjan Hočevar; Matjaž Uršič;
Simona Zavratnik, Anteja Tomašič in Sanja Cukut Krilić

Moderira: Marjan Hočevar

Lokacija: Sejna soba (1. nadstropje desno)

METODOLOŠKA SEKCIJA

Sodelujejo: Sonja Bezjak; Slavko Kurdija in Tina Vovk; Zorana Medarić

Moderira: Mitja Hafner-Fink

Lokacija: Digitalnica (pritličje levo)

OKROGLA MIZA

**OD PREPREČEVANJA MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA DO
SODELOVALNE SKUPNOSTI: INTERDISCIPLINARNI PRISTOP
K RAZUMEVANJU NASILJA, POČUTJA IN ŠOLE**

Sodelujejo: Aleš Bučar Ručman, Jasna Podreka, Simon Slokan, Zarja Golouh

Moderira: Veronika Tašner

Lokacija: Centralna dvorana (1. nadstropje)

16:30–17:00

ODMOR

17:00–19:00

DOBRODOŠLICA

*Pozdravni nagovor predsednice SSD Mateje Sedmak
in direktorja ZRS Koper Rada Pišota*

Lokacija: Centralna dvorana (1. nadstropje)

PLENARNA OKROGLA MIZA:

NASILJE, RANLJIVOST IN SELEKTIVNA SOLIDARNOST

Sodelujejo: Goran Lukić, Metka Mencin, Dragan Petrovec, Jasna Podreka

Moderira: Mateja Sedmak

Lokacija: Centralna dvorana (1. nadstropje)

PETEK, 16. 10. 2026

8:30–16:00

REGISTRACIJA

Lokacija: Center humanističnih znanosti ZRS Koper

9:00–10:30

SEKCIJA ZA VPRAŠANJE DRUŽBENE BLAGINJE II

Sodelujejo: Majda Črnič Istenič; Metka Kuhar; Tatjana Rakar
in Tjaša Potočnik; Tjaša Potočnik

Moderira: Maša Filipovič Hrast

Lokacija: Sejna soba (1. nadstropje desno)

SEKCIJA EKONOMIJA IN DRUŽBA

Sodelujejo: Maša Krajnc; Marko Hočevar in Branko Bembič; Helena Kovačič
in Marko Orel; Aleksandra Kanjuo Mrčela

Moderira: Aleksandra Kanjuo Mrčela

Lokacija: Digitalnica (pritličje levo)

OKROGLA MIZA

»OD PORTOROŽA DO BEOGRADA«: FEMINISTIČNE DEDIŠČINE, FEMINISTIČNE PRIHODNOSTI IN MEDIA RES

Sodelujejo: Maca Jogan, Mirjana Ule, Tanja Renner, Milica Antić Gaber
in Nika Gradišek

Moderirata: Nina Perger in Roman Kuhar

Lokacija: Centralna dvorana (1. nadstropje)

10:30–11:00

ODMOR

11:00–12:30

SEKCIJA ZA SOCIALNO DELO

Sodelujejo: Anže Štrancar in Otto Gerdina; Jelka Zorn; Asja Hrvatini;
Tjaša Franko; Zalka Drglin in Anja Bohinec

Moderira: Ana Marija Sobočan

Lokacija: Sejna soba (1. nadstropje desno)

SEKCIJA ZA SOCIOLOGIJO POLITIKE IN DRUŽBE

Sodelujejo: Lucija Dežan in Monika Lamot; Gorazd Kovačič;
Ksenija Perković; Tamara Trošt in Julija Sardelič; Jure Skubic
in Milica Antić Gaber

Moderira: Hajdeja Igljč

Lokacija: Digitalnica (pritličje levo)

SEKCIJA ZA ŠTUDIJE VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA

Sodelujejo: Ana Cikač; Andreja Vezovnik, Dora Matejak in Ajda Hedžet;
Andreja Vezovnik, Andreja Živoder, Bojana Lobe in Dora Matejak;
Nevenka Prešlenkova, Ajda Šulc in Andreja Živoder

Moderira: Andreja Živoder

Lokacija: Centralna dvorana (1. nadstropje)

12:30–14:00

ODMOR ZA KOSILO

14:00–15:30

SEKCIJA ZA MEDKULTURNE ŠTUDIJE

Sodelujejo: Lucija Dežan; Veronika Bajt; Sandra Končan; Samar Zugbool;
Maja Zadel, Lucija Dežan in Zorana Medarić

Moderira: Mateja Sedmak

Lokacija: Sejna soba (1. nadstropje desno)

SEKCIJA ZA PROSTORSKO IN OKOLJSKO SOCIOLOGIJO II

Sodelujejo: Samo Pavlin; Domen Žalac; Jera Sernel; Antea Tomašič
in Simona Zavratnik; Blaž Lenarčič

Moderira: Marjan Hočevvar

Lokacija: Digitalnica (pritličje levo)

SEKCIJA ZA SPOL IN DRUŽBO I

Sodelujejo: Rok Smrdelj in Igor Jurekovič; Roman Kuhar, Jasna Mažgon
in Mojca Pajnik; Julija Šuligoj in Tjaša Franko; Ana Jagodic, Alenka Švab
in Mitja Hafner-Fink; Mladen Zobec in Antonija Todić

Moderira: Jasna Podreka

Lokacija: Centralna dvorana (1. nadstropje)

15:30–16:00

ODMOR

16:00–17:45

PLENARNO PREDAVANJE:

DIDIER BIGO: FROM SECURITIZATION TO BRUTALIZATION OF THE WORLD: HOW SYSTEMATIC SUSPICION LED THE CONVERGENCE OF INTERNAL AND EXTERNAL SECURITY DYNAMICS

Lokacija: Pokrajinski muzej Koper, Kidričeva ulica 19, 6000 Koper
(1. nadstropje)

18:00

SLAVNOSTNA PODELITEV NAGRAD

Lokacija: Pokrajinski muzej Koper

19:30

SLAVNOSTNA VEČERJA IN DRUŽENJE

Lokacija: Kavarna Loggia, Titov trg 1, 6000 Koper

SOBOTA, 17. 10. 2026

8:30–12:00

REGISTRACIJA

Lokacija: Center humanističnih znanosti ZRS Koper

9:00–10:30

SEKCIJA ZA VPRAŠANJE DRUŽBENE BLAGINJE III

Sodelujejo: Urban Boljka, Žana Marušič in Tamara Narat; Žana Marušič in Tamara Narat; Valentina Hlebec, Miriam Hurtado Monarres in Tjaša Potočnik; Helena Kovačič in Barbara Lužar

Moderira: Maša Filipovič Hrast

Lokacija: Digitalnica (pritličje levo)

OKROGLA MIZA

DRUŽBA PO MERI POPULIZMA?

Sodelujejo: Samo Uhan, Ali Žerdin, Danica Fink-Hafner, Mitja Hafner-Fink

Moderira: Hajdeja Iglič

Lokacija: Centralna dvorana (1. nadstropje)

10:30–11:00

ODMOR

11:00–12:30

SEKCIJA ZA SPOL IN DRUŽBO II

Sodelujejo: Maca Jogan; Mojca Suhovršnik, Petra Videmšek
in Liljana Rihter; Saša Pišot; Marko Gavriloski Tretjak; Hana Barši Palmić

Moderira: Jasna Podreka

Lokacija: Digitalnica (pritličje levo)

OKROGLA MIZA

**»ŠTUDENTSKI PREKARIAT«: PASTI IN METODE IZKORIŠČANJA
MLADIH SKOZI INSTITUT ŠTUDENTSKEGA DELA**

Sodelujoči_e bodo znani_e na dogodku.

Lokacija: Centralna dvorana (1. nadstropje)

12:30–13:00

ODMOR

13:00–14:30

ŠTUDENTSKA SEKCIJA

Sodelujejo: Staša Kolar; Staša Kolar, Tina Rupar, Tinkara Jamnik
in Zala Kralj Serša; Tina Rupar; David Pučko

Moderira: David Pučko

Lokacija: Centralna dvorana (1. nadstropje)

UVODNIK

MED NORMALIZACIJO NASILJA IN SELEKTIVNO SOLIDARNOSTJO

Zahodne družbe temeljijo na idejah otrokovih, človekovih in delavskih pravic, enakopravnosti, zaščite ranljivih skupin in ničelne tolerance do različnih oblik nasilja. Zaznamuje jih tudi vseprisotnost javnih, medijskih in političnih razprav o spolnem in intimnopartnerskem nasilju, diskriminaciji, človekovem dostojanstvu, socialni pravičnosti in sorodnem. Sprejete imajo politike in prakse vključevanja, institucionalne mehanizme zaščite posameznikov in posameznic ter družbenih skupin, mednarodne konvencije, ki narekujejo pravico do življenja brez nasilja ter obveznosti držav, da ga preprečujejo in zaščitijo žrtve. Paradoksalno pa smo prav v času povečane občutljivosti za različne oblike nasilja in družbene neenakosti priča sočasni normalizaciji nasilja. Podobe vojn, genocidov, množičnih razseljevanj, femicidov, ekonomskega izključevanja, prekarnosti in vsakodnevne prisotnosti sovražnega govora in diskriminacije postajajo del običajne medijske in politične krajine. Nasilje ni več »izjemno«, ni le družbeni odklon, temveč je normaliziran in banaliziran pojav sodobnih družb. Nasilje se ne izraža zgolj v (enostavno prepoznani) fizični obliki, temveč tudi v institucionalnih politikah in praksah, neenakem dostopu do zaščite in pomoči ter (težje prepoznanih) kulturnih in simbolnih režimih razvrednotenja.

Procese širjenja in normalizacije nasilnih praks spremlja proliferacija različnih oblik solidarnosti. Ob vojnah, humanitarnih katastrofah, socialnih stiskah, revščini, naravnih nesrečah in različnih oblikah ranljivosti vznikajo številne civilnodružbene in institucionalne oblike pomoči in podpore. Humanitarne organizacije, neformalne podporne mreže, digitalne kampanje, pa tudi transnacionalne oblike podpore pričajo o tem, da solidarnost ostaja eden ključnih mehanizmov družbenega povezovanja.

Solidarnost, kot protiutež različnim oblikam nasilja, zagotavlja temelje kohezivnosti sicer vse bolj fragmentiranih sodobnih družb. Toda tudi solidarnost ni imuna na družbena razmerja moči. Solidarnost namreč ni univerzalna in ni vsevključujoča. Pogosto je selektivna – njene meje določajo predstave o moralni zaslužnosti, ekonomski produktivnosti in koristnosti, političnem pragmatizmu, »ta pravi« narodni, verski in kulturni pripadnosti ali »primerni« ranljivosti. Nekatere žrtve so tako hitro prepoznane kot vredne zaščite, empatije in solidarnostnih gest, druge

ostajajo spregledane ali celo okrivljene za lastno ranljivost. Medtem ko nekatere vojne in humanitarne krize sprožijo izjemno (nacionalno ali/in mednarodno) mobilizacijo solidarnostne podpore, druge ostajajo na obrobju javne pozornosti in politične odgovornosti. Solidarnost je, kot omenjeno, pogosto podrejena političnemu pragmatizmu in ima kot taka (še posebej, če je v domeni države in politike) bolj malo skupnega s tem, kar v osnovi solidarnost je – skrb, empatija, pomoč. Tako ni več pomembno zgolj vprašanje, ali smo kot posamezniki in skupnost solidarni, temveč *kdo* je vreden naše pomoči in zakaj.

Tema letošnjega sociološkega srečanja *Med nasiljem in solidarnostjo* naslavlja vprašanja kompleksnega sobivanja nasilja in solidarnostnih odzivov nanj. Nasilje razumemo zelo široko in obsega nasilja glede na spol, vero, raso in etnično pripadnost, družinsko, medpartnersko in medosebno nasilje, digitalno nasilje in nasilje v medijih, šolah in drugih institucijah; ekonomsko nasilje in nasilje, ki izvira iz družbenih neenakosti, pa tudi vojno nasilje in nasilje, ki ga generirajo politični konflikti, genocidi, kršitve človekovih pravic idr. Zanimajo nas družbene, socialne, kulturne in zgodovinske perspektive nasilja in nasilje v povezavi z neenakostjo, izključevanjem, marginalizacijo, socialno nepravilnostjo in diskriminacijo. Nasilje in njegove posledice so z vidika družbene povezanosti, pravičnosti in družbenega obstoja večplastno in intersekcijsko problematične; negativno vplivajo na občutek varnosti, razgrajujejo zaupanje, delujejo izključujoče ter rušijo temelje povezanega sobivanja. Sociologi in sociologinje nasilja ne razumemo zgolj kot individualne deviacije, temveč predvsem kot kulturni, strukturni in institucionalni pojav, tesno povezan s produkcijo in reprodukcijo družbenih neenakosti. Pri tem imata ključno vlogo tudi kulturno in simbolno nasilje, ki skozi prevladujoče družbene diskurze, stereotipe, stigmatizacijo in procese »drugotenja« (ang. othering) prispevata k normalizaciji in legitimaciji neenakosti ter k opravičevanju neenake obravnave posameznih družbenih skupin. Prav zaradi njune pogosto nevidne in samoumevne narave ju redko prepoznavamo kot vir družbene škode, kar izpostavi pomen sociološke perspektive, ki razkriva te kulturne in simbolne procese, ki legitimirajo neenakosti ter ustvarjajo pogoje za pojav in reprodukcijo neposrednih oblik nasilja.

Na srečanju bomo naslovili protislovja sobivanja povečane občutljivosti za nasilje ob njegovi sočasni normalizaciji in banalizaciji ter hkratno krepitev solidarnostnih politik in praks, ki pa jih vse prepogosto zaznamuje selektivnost. V času večplastnih in prekrivajočih se političnih, ekonomskih, socialnih, okoljskih in varnostnih kriz, ki smo jim priča, se tako odpirajo številna vprašanja, ki jih bomo lahko naslovili tekom srečanja, in sicer, kako razumeti vse večjo prisotnost in sprejemljivost nasilja v

družbah, ki jim vladajo vrednote demokracije in človekovih pravic; kdaj je solidarnost pot k družbeni vključenosti in kohezivnosti in kdaj zgolj producira nove oblike izključevanja; kako misliti bolj pravične, vključujoče in nenasilne oblike sobivanja v času poglobljajočih se negotovosti?

V obdobju številnih meddržavnih konfliktov, vojn, genocidov in družbenih ter političnih tenzij, globalnih ter strukturnih neenakosti, pa tudi povečani nestrpnosti do migrantov in nasilja temelječega na spolu, spolni pripadnosti, rasi, veri ali kulturi je potreba po preseganju nasilja, temelječega na spolu in uveljavljanju solidarnih akcij in ureditev še posebej relevantna.

O naslovni temi srečanja bo spregovoril tudi letošnji plenarni govorec profesor Didier Bigo s predavanjem *From securitization to brutalization of the world: how systematic suspicion led the convergence of internal and external security dynamics*. Didier Bigo je francoski akademik in zaslužni profesor mednarodnih odnosov na King's College London in Sciences Po v Parizu.

Ob tej priložnosti bi se rada iskreno zahvalila vsem vodjem sekcij ter vsem avtoricam in avtorjem, ki so s prijavo svojih prispevkov in okroglih miz soustvarili letošnje sociološko srečanje. Posebej velja izpostaviti, da smo tudi letos prejeli veliko število prispevkov – kar 67 – in pobude za organizacijo petih okroglih miz. To ni zgolj številčni podatek, temveč tudi pokazatelj o nujnosti in potrebi kritične sociološke refleksije sodobnega sveta.

V nadaljevanju zbornika so predstavljeni povzetki prispevkov zbranih v okviru petnajstih vzporednih terminov, ki odsevajo raznolikost tematik, pristopov in raziskovalnih interesov avtoric in avtorjev, pa tudi bogastvo aktualne sociološke produkcije.

Veselim se srečanja z vami, živahnih razprav, pa tudi prijetnega neformalnega druženja v Kopru.

Mateja Sedmak,
predsednica Slovenskega sociološkega društva

SEKCIJA ZA VPRAŠANJE DRUŽBENE BLAGINJE I

OTTO GERDINA

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

MITJA HAFNER-FINK

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

ANA JAGODIC

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

BIVANJSKE RAZMERE ŠTUDENTOV IN ŠTUDENTK V SLOVENIJI

POVZETEK: Stanovanjska dostopnost je za študente pomemben dejavnik kakovosti življenja in uspešnosti študija, vendar v slovenskih visokošolskih središčih postaja vse izrazitejši problem. Naraščajoče cene najemnin, negotovi najemni odnosi in slabe bivanjske razmere lahko povečujejo stanovanjsko negotovost ter vplivajo na študijsko uspešnost. Namen prispevka je predstaviti preliminarne rezultate projekta *CRP V5-2551 - Bivanje študentske populacije v visokošolskih središčih v Sloveniji*. Prispevek bo na podlagi kvantitativne spletne ankete na priložnostnem podvzorcju študentov in študentk Univerze v Ljubljani, Univerze v Mariboru in Univerze na Primorskem prinesel pomemben vpogled v razsežnosti stanovanjske negotovosti in prekarizacije bivanja v študentski populaciji (npr. visoki stroški najemnin, slabe stanovanjske razmere, pogoste selitve, nesigurni najemni odnosi) in nakazal na povezave med bivanjem in študijskim uspehom.

KLJUČNE BESEDE: bivanjska anketa, študenti in študentke, stanovanjska ranljivost, študijski uspeh, blaginja študentov in študentk

BARBARA ZAGORC

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

UPRAVLJANJE BREZDOMSTVA V KALIFORNIJI SKOZI PREPLETANJE SKRBI IN KAZNOVANJA

POVZETEK: Prispevek obravnava upravljanje brezdomstva v kalifornijskih mestih kot del birokratskega polja, v katerem se stanovanjska prikrajšanost preoblikuje v vprašanja javnega reda, vidnosti in legitimne prisotnosti v mestnem prostoru. Izhaja iz teze, da podporne storitve, utemeljene na skrbi, in kaznovalna regulacija ne delujejo kot ločene ali nasprotujoče si logike, temveč kot prepleteni načini upravljanja revščine. Podporna infrastruktura in neprofitni akterji lahko blažijo stisko, hkrati pa prispevajo k premestitvi in razvrščanju brezdomnih oseb ter njihovih vsakdanjih praks. V nasprotju s to ureditvijo prispevek obravnava solidarnostne prakse kot oblike protidelovanja, ki zavračajo pogojeno skrb, problematizirajo moralizacijo revščine in ustvarjajo alternativne načine organiziranja podpore v mestnem prostoru. Prispevek tako pokaže, kako je brezdomstvo institucionalno upravljano in materialno razporejeno po mestih, hkrati pa odpira vprašanje drugačnih oblik podpore in kolektivne skrbi.

KLJUČNE BESEDE: brezdomstvo, institucionalna skrb, kaznovanje, mesto, solidarnost

IZIDOR NATEK

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

SPREJEMANJE STORITEV TELEOSKRBE: EMPIRIČNA RAZŠIRITEV MODELA SPREJEMANJA TEHNOLOGIJE NA KONTEKST NEFORMALNEGA OSKRBOVANJA

POVZETEK: Staranje prebivalstva povečuje povpraševanje po dolgotrajni oskrbi, ki jo vse pogosteje naslavljamo s strategijami staranja v domačem okolju. Ključno vlogo pri tem igrajo neformalni oskrbovalci, ki se soočajo z naraščajočo fizično in psihološko obremenitvijo. Storitve teleoskrbe predstavljajo potencialno podporo oskrbovalcem in hkrati ohranjajo samostojnost oskrbovancev, a njihovo sprejemanje ostaja omejeno. Raziskava razvija in empirično preverja integrirani model sprejemanja teh tehnologij z razširitvijo modela TAM s kontekstualnimi dejavniki. Analiza z modeliranjem strukturnih enačb ($n = 910$) kaže, da sta zaznana koristnost in enostavnost uporabe ključna dejavnika namere. Tehnološki optimizem in zavedanje o tehnologijah oblikujeta kognitivne ocene, ne pa neposredno namere. Odpor oskrbovanca neposredno zmanjšuje namero oskrbovalca, kar kaže, da so odločitve vpete v oskrbovalne odnose. Ugotovitve so relevantne za oblikovanje tehnologij in politike podpore neformalnim oskrbovalcem.

KLJUČNE BESEDE: sprejemanje teleoskrbe, neformalni oskrbovalci, model sprejemanja tehnologije, kontekstualni dejavniki, staranje v domačem okolju

MIRIAM HURTADO MONARRES

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

PREHODI V OSKRBO: MED SOLIDARNOSTJO, DOLŽNOSTJO IN IZGUBO

POVZETEK: Staranje prebivalstva, spremembe družinskih vzorcev, vključevanje žensk na trg dela ter še razvijajoč se sistem dolgotrajne oskrbe povečujejo pritisk na družine, ki v Sloveniji še vedno prevzemajo velik del skrbstvenega dela. Prispevek obravnava prehode v neformalno in formalno oskrbo starejših ljudi z vidika neformalnih oskrbovalcev. Izhaja iz doktorskega dela o procesih prehoda v oskrbo ter odločanju za različne oblike oskrbe. Posebna pozornost je namenjena doživljanju prevzema oskrbovalne vloge, sprejemanju formalne pomoči v domačem okolju in prehodu v institucionalno oskrbo. Prispevek te procese razume skozi teorijo življenjskega poteka in teorijo odločanja, dopolnjuje pa ju s konceptom žalovanja, ki omogoča razumevanje čustvenih, odnosnih in biografskih izgub. Oskrba je predstavljena kot prostor solidarnosti in prikritih elementov strukturnega nasilja, povezanih z nevidnostjo neplačanega skrbstvenega dela ter prelaganjem odgovornosti oskrbe na družino.

KLJUČNE BESEDE: neformalna oskrba, prehodi v oskrbo, dolgotrajna oskrba, medgeneracijska solidarnost, izguba

RELIGIOLOŠKA SEKCIJA

IGOR JUREKOVIČ

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

»NAJBOLJŠI MED VSEMI PRIJATELJI«: KRŠČANSKO KARIZMATIČNO OPOLNOMOČENJE V ČASU KRIZE

POVZETEK: Lalive d'Épinay je v pionirski študiji, izvedeni v Čilu, karizmatično krščanstvo opredelil kot zavetje razlaščenih in urbaniziranih množic. Moja predstavitev želi poglobiti razumevanje ideje zatočišča tako, da ga obravnava z vidika osebnega opolnomočenja v času sodobne družbene negotovosti, ki izhaja iz posameznikovega odnosa z Jezusom Kristusom, ki ga krščanski karizmatik postopoma oblikuje po spreobrnitvi. Predstavil bom rezultate svoje terenske raziskave med slovenskimi karizmatičnimi kristjani, ki je bila izvedena med junijem 2023 in majem 2024 v treh cerkvah: v neokarizmatični cerkvi Krščanski center, binkoštni cerkvi Emanuel v Mariboru ter v katoliški karizmatični Prenovi v Duhu. Raziskava temelji na polstrukturiranih intervjujih z voditelji preučevanih skupnosti, polstrukturiranih narativnih intervjujih s pripadniki ter na opazovanju z udeležbo. Kljub pomembnim razlikam v nekaterih doktrinarinih in obrednih vidikih je temeljna podobnost med naštetimi skupnostmi individualno srečanje in spoznavanje z Jezusom Kristusom kot imanentnim bitjem. Udeleženci raziskave so to srečanje in posledični osebni odnos z Jezusom Kristusom pogosto opisovali kot sredstvo opolnomočenja. V predstavitvi bom opredelil in analiziral glavna vidika tega opolnomočenja: prvič, doživetja respondentov med tedenskimi bogoslužji; in drugič, osebne pripovedi udeležencev raziskave o odnosu z Jezusom Kristusom. V prvem primeru bom obravnaval tedensko izkušnjo bogoslužja kot način telesne in duševne razbremenitve, v drugem pa, kako karizmatični kristjani vzpostavljajo odnos z Jezusom Kristusom, ki sčasoma – in z določenim trdom – postane njihov najboljši prijatelj in vir opolnomočenja.

KLJUČNE BESEDE: religija, karizmatično krščanstvo, opolnomočenje, kriza, Slovenija

JASNA PODREKA

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

MARIJA ZIDAR

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

SPOLNO IN DUHOVNO NASILJE V RIMSKOKATOLIŠKI CERKVI: SOCIOLOŠKA ANALIZA PRIMERA SKUPNOSTI LOYOLA

POVZETEK: Prispevek obravnava primer skupnosti Loyola in obtožbe zoper Marka Ivana Rupnika kot primer sistemsko omogočenega spolnega, psihološkega in duhovnega nasilja nad redovnicami v Rimskokatoliški cerkvi. Avtorici bosta na podlagi študije primera, objavljene v znanstvenem članku, predstavili sociološko analizo mehanizmov, ki omogočajo nastanek, normalizacijo in prikrivanje zlorab v hierarhičnih religioznih okoljih. Raziskava je umeščena v okvir feministične sociologije nasilja, teorij totalnih institucij, simbolnega nasilja ter sodobnih analiz klerikalizma in duhovne zlorabe. Prispevek temelji na kvalitativni analizi pričevanj nekdanjih članic skupnosti Loyola in pokaže, kako so sakralizirana avtoriteta, institucionalna kultura poslušnosti ter asimetrična razmerja moči ustvarjali pogoje za postopno vzpostavljanje nadzora, manipulacije in zlorab. Poseben poudarek bo namenjen konceptom vulnerance (institucionalno proizvedene ranljivosti), hermenevitične krivice in duhovnega groominga, ki omogočajo razumevanje, kako žrtve v takšnih okoljih izgubijo možnost prepoznavne in artikulacije nasilja. Avtorici bosta pokazali, da zlorab ni mogoče razumeti kot individualnih deviacij, temveč kot posledico strukturnih neenakosti, spolno zaznamovanih razmerij moči in institucionalnega molka.

KLJUČNE BESEDE: duhovna zloraba, klerikalizem, spolno nasilje, Rimskokatoliška cerkev, skupnost Loyola

ANA KOVAČ

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

»BOG. DRUŽINA. DOMOVINA.«: MED RELIGIJSKIM IN NACIONALISTIČNIM NASILJEM

POVZETEK: Raziskovanje religijske komponente političnega nasilja in vice versa ostaja pomembna tematika diskusije na globalni ravni. Obravnavanje tovrstnih pojavov v lokalnih kontekstih pripomore k širšemu razumevanju odnosa med religijo in nasiljem. V Sloveniji gibanje katoliških tradicionalistov Scutum Fidei od leta 2025 dalje spaja svoj religijski aktivizem s političnim. Njihova Stranka Straža svojo nacionalistično retoriko navezuje na predkoncilsko idejo katoliške družbe pod sloganom »Bog. Družina. Domovina.«, pripadniki gibanja pa se pojmujejo kot branilce pravovernega slovenstva. Ker je njihov (večstranski) ekskluzivizem temeljno zaznamovan s potencialom za nasilje, se je potrebno vprašati sledeče: ali je nasilje aktiven del religijsko-političnega udejstvovanja Stranke Straža in če ja, katere dimenzije nasilja so prisotne ter kakšno vlogo zavzemajo v njihovi etno-religijski mitologizaciji naroda?

KLJUČNE BESEDE: religijski nacionalizem, etno-religijski ekskluzivizem, katoliški tradicionalizem, nasilje, Stranka Straža

MACA JOGAN

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

ČLOVEK PO BOŽJI PODOBI IN DUHOVNO NASILJE

POVZETEK: Neposredno in zlasti posredno delovanje slovenske krajevne Katoliške cerkve določa strategija za 21. stoletje (Izberi življenje, 2002), ki zvesto sledi obvezni neprekinjeni usmeritvi ključnih enciklik od 1891 (RN) do 1991 (CA) s poudarkom na boju zoper »novodobno kugo« (socializem, komunizem). Do leta 2026 traja ta usmeritev 135 let, vmes je bila v eni tretjini časa (1945-1990/91) v slovenski družbi omejena, v samostojni državi pa si spet – organizacijsko laično-razvejena in materialno podprta – prizadeva za monopolni položaj v »normalizaciji« brezbožne družbe, ki da jo je iznakazil »komunistični totalitarizem«. V prispevku bom za samo-definiranim »nepolitičnim« in »neideološkim« delovanjem razkrivala (nasilno in družbeno razkrojevalno) dejansko neoliberalistično držo Cerkve, ki jo v političnem odločanju predstavniki stranke NSi upravičujejo z nujno, da bi se uničil »monopol socialistične miselnosti«.

KLJUČNE BESEDE: ateizem, družbeni nauk Cerkve, katoliška cerkev, socializem/komunizem, totalitaristični katolicizem

MARJAN SMRKE

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

PROBLEM VERNOSTI PROTAGONISTOV GEOPOLITIČNE PONAŠTAVITVE

POVZETEK: Nastajajočo novo geopolitično realnost uveljavljajo politiki, ki jih večinoma lahko štejemo za javne kristjane. Glede na agresivno naravo namenov in dejanj s katerimi podirajo mednarodni red, se z vidika sociologije religije zastavlja več vprašanj. V prvi vrsti: Kako opredeliti, imenovati in razumeti diskrepance med signalizirano vernostjo, ki naj bi nakazovala nekaj drugega, in nasilnostjo imperialističnega »evangelija morskega psa«? Premisleku primerjalno podvržem Vladimirja Putina (doktrina »ruski svet«) in Donalda Trumpa (»Donrojeva doktrina«), njuna verska ozadja in podpornike. Odgovore iščem v okviru razprave o religijski mimikriji, verski kompartmentalizaciji, nacionalistični verski regresiji in teoriji multiplih sebstev.

KLJUČNE BESEDE: geopolitika, religija, mimikrija, kompartmentalizacija, verski nacionalizem

OKROGLA MIZA

MIGRACIJE NA MEJAH EU 10 LET PO BALKANSKEM KORIDORJU

POVZETEK: Desetletje je minilo, ko so evropske države omogočile dostop do Evropske unije več kot milijonu ljudi v iskanju zaščite in brez dovoljenj za gibanje. Začasna prekinitev mejnega nadzora ni bila preprosta dobra volja držav, temveč odločitev, v katero so bili državniki prisiljeni, ko je število ljudi na poti zaradi vojne v Siriji naraslo prek meje, ki bi jo evropski mejni režim še zadržal. Čeprav Evropska unija gosti le manjši delež svetovne begunske populacije, mnogi politiki danes govorijo o balkanskem koridorju kot veliki napaki. V mnogih glavah najbolj množično gibanje beguncev prek evropskih meja po drugi svetovni vojni ni razumljeno kot dejanje globalne solidarnosti, temveč kot grožnja evropski identiteti. Deset let po tem dogodku nacionalistične ideje znova pridobivajo zagon, evropska migracijska politika pa z Novim paktom o migracijah odpira vrata sistemskemu kršenju temeljnih človekovih pravic z uvedbo množičnih zadrževalnih taborišč na mejah EU za prosilce za azil. Kaj se je na področju migracij v regiji spremenilo v zadnjih desetih letih, kakšna so življenja migrantov in beguncev in kaj nas čaka v prihodnosti, se bodo na okrogli mizi pogovarjali Samer al Arkawi, Aber Aljondi, Jošt Žagar, Marina Lukšič Hacin, Jure Gombač in Lucija Klun.

KLJUČNE BESEDE: migracije, EU mejni režim, integracijski režim, balkanska pot, Pakt o migracijah

Sodelujejo: **JOŠT ŽAGAR, SAMER AL ARKAWI, ABER ALJONDI, JURE GOMBAČ, LUCIJA KLUN**

Moderira: **MARINA LUKŠIČ HACIN**

SEKCIJA ZA PROSTORSKO IN OKOLJSKO SOCIOLOGIJO I

BARBARA ZAGORC

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

NEVARNO MESTO, VARNO PODEŽELJE? PERCEPCIJA VARNOSTI V SLOVENIJI

POVZETEK: Prispevek obravnava percepcijo varnosti kot prostorsko diferencirano izkušnjo, ki presega preprosto nasprotje med mestom in podeželjem. Izhaja iz ugotovitve, da so bile raziskave o kriminaliteti, strahu pred kriminalom in varnosti dolgo izrazito usmerjene v mesta, medtem ko je bilo podežlje pogosto predstavljeno kot prostor večje varnosti, zaupanja in povezanosti. Na primeru empiričnih podatkov *SJM 2026/1 Raziskave o življenjskem okolju* prispevek analizira, kako prebivalstvo različnih tipov kraja bivanja ocenjuje lastno varnost in katere lokalne dejavnike prepozna kot varnostno relevantne. S tem odpira vprašanje, ali percepcijo varnosti bolj oblikuje sam tip kraja bivanja ali konkretni lokalni dejavniki, kot so zaznani problemi s kriminalom, fizičnim in družbenim neredom ter z infrastrukturo. Prispevek tako problematizira predstavo o nevarnem mestu in varnem podežlju ter percepcijo varnosti razume kot del vsakdanje izkušnje prostora.

KLJUČNE BESEDE: percepcija varnosti, varnostni problemi, mesto, podežlje, Slovenija

PETER KUMER

Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

ALI LAHKO MARIBOR DOBI SVOJO PRIMESTNO ŽELEZNICO? INFRASTRUKTURNI, ORGANIZACIJSKI IN MOTIVACIJSKI DEJAVNIKI NJENE UVEDBE

POVZETEK: Suburbanizacija in visoka odvisnost od avtomobila pomembno oblikujeta prometne vzorce v slovenskih urbanih regijah, medtem ko potencial obstoječih železniških prog za vsakodnevne poti ostaja slabo izkoriščen. Prispevek obravnava možnosti preureditve Koroške železniške proge v primestni železniški sistem kot instrument trajnostne mobilnosti v vzdolžnem poselitvenem koridorju ob Dravi. Raziskava združuje analizo javnomenjske raziskave, SWOT analizo z deležniki, terensko analizo železniških postaj ter GIS analizo dostopnosti. Rezultati kažejo, da ima proga zaradi obstoječe infrastrukture, linearne poselitve in dnevnih migracij velik potencial za razvoj primestne železnice. Omejitve predstavljajo zastarela infrastruktura, nizke frekvence vlakov, slabša dostopnost in opremljenost postaj ter navezanost prebivalcev na avtomobil. Celostna nadgradnja proge bi lahko izboljšala regionalno dostopnost, zmanjšala odvisnost od avtomobila in vplive cestnega prometa na okolje in zdravje prebivalstva.

KLJUČNE BESEDE: primestna železnica, trajnostna mobilnost, regionalna železnica, dnevne migracije, Maribor

MARJAN HOČEVAR

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

»HIŠA Z VRTOM NA SAMEM«: POTRATA GRAJENEGA PROSTORA ZA BIVANJE V PERSPEKTIVI OKOLJSKE VZDRŽNOSTI

POVZETEK: Dosedanje sociološko raziskovanje družbenih vrednot slovenskega prebivalstva o rabi grajenega prostora kaže na izrazit razkorak med bivanjskimi, življenjsko stilskimi preferencami prebivalstva glede na cilje nacionalnih okoljskih ter prostorskih politik k strnjeni poselitvi. Skupni imenovalec takšnih bivanjskih preferenc je okoljsko nevzdržna "prostorska potrata" s povečevanjem obsega porabljenega ali trajno obremenjenega grajenega okolja - "zapečatenega prostora" (*sealed land*). Razpršena poselitev z nizko gostoto in obsežno bivanjsko površino na posameznika multiplicira oz. veriži okoljske in družbene učinke prekomerne zazidanosti zemlje. S tem so namreč povezana tudi visoka pričakovanja do socializacije individualiziranega bivanjskega (življenjskega) sloga, tj. kolektivnega zagotavljanja obsežne, drage in prostorsko potratne komunalne ter mobilnostne infrastrukture. Prostorska potrata posnema splošne vzorce potrošništva. Medčasovna raziskava prostorskih vrednot (2004 -2026) konsistentno kaže, da prevladujoč delež prebivalstva preferira bivanje v lastniških, individualnih (enodružinskih) zgradbah z vrtom, izven urbanih naselij in čim bolj na samem.

KLJUČNE BESEDE: zapečateni zemlja, bivanjske preference, prostorska potrata, okoljska vzdržnost, razpršena poselitev

MATJAŽ URŠIČ

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

SLOVENIJA KOT MESTNO-PODEŽELSKI KONTINUUM – INFRASTRUKTURNO POVEZOVANJE, PROSTORSKE VREDNOTE IN NOVI DRUŽBENO-PROSTORSKI IMAGINARIJI

POVZETEK: Slovenski prostor je kljub majhnosti države zaznamovan z institucionalno in upravno razdrobljenostjo, šibko regionalno ravno, močno vlogo občin in lokalnimi posebnostmi. Vzporedno pa se vse izraziteje uveljavljajo procesi, ki Slovenijo povezujejo v funkcionalno bolj prepleten prostorski sistem. Razvoj prometne infrastrukture, krepitev dnevnih migracij, suburbanizacija, digitalizacija ter širjenje multidomicilnosti in translokalnih bivanjskih praks spreminjajo razmerja med kraji bivanja, dela, storitev in prostega časa. S tem se zmanjšuje pomen klasične delitve na urbano in podeželsko. Prispevek izhaja iz predpostavke, da se Slovenija oblikuje kot mestno-podeželski kontinuum oziroma metropolizirana krajina, v kateri mobilnost, digitalna povezanost in stik z naravo oblikujejo nove prostorske prakse, vrednote in družbeno-prostorske imaginarije. Navedeno predpostavko bomo reflektirali prek poskusa integracije različnih teoretsko-konceptualnih pristopov in analize podatkov longitudinalne raziskave o spreminjanju prostorskih vrednot, zbranih v obdobju 2018–2026.

KLJUČNE BESEDE: prostorske vrednote, razvoj infrastrukture, mestno-podeželski kontinuum, družbeno-prostorski imaginariji, Slovenija

SIMONA ZAVRATNIK

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

ANTEJA TOMAŠIČ

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

SANJA CUKUT KRILIČ

Družbenomedicinski inštitut, ZRC SAZU

PRAVICA DO MESTA MED IZKLJUČEVANJEM IN SOLIDARNOSTJO: FORMALNE IN NEFORMALNE POTI INTEGRACIJE MIGRANTOV V LJUBLJANI

POVZETEK: Prispevek obravnava mesta kot ambivalentne prostore, v katerih se prepletajo procesi solidarnosti in različne oblike izključevanja migrantov. Na primeru Mestne občine Ljubljana in empiričnega gradiva (polstrukturirani intervjuji z migranti ter deležniki in strokovnjaki s področja migracij) analiziramo, kako mestne politike, institucionalne prakse in vsakdanje oblike družbenega povezovanja vplivajo na integracijo migrantov v urbano okolje. Izhajamo iz koncepta pravice do mesta, ki ne pomeni le dostopa do virov in storitev, temveč tudi možnost aktivnega sodelovanja pri oblikovanju urbanega prostora. Pokažemo, da mesta lahko zgolj reproducirajo nacionalne migracijske politike ali razvijajo lastne, bolj vključujoče oziroma izključujoče prakse. Zaradi institucionalnih vrzeli imajo migranti pogosto omejen dostop do pravic, podpore in participacije, kar lahko prispeva k strukturnim oblikam nasilja, hkrati pa spodbuja razvoj neformalnih oblik povezovanja, medsebojne pomoči in solidarnosti.

KLJUČNE BESEDE: migracije, integracija, urbani prostor, solidarnost, nasilje

METODOLOŠKA SEKCIJA

SONJA BEZJAK

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

OBČUTLJIVI RAZISKOVALNI PODATKI V ODPRTI ZNANOSTI: MED VAROVANJEM IN DELJENJEM

POVZETEK: Odprta znanost v ospredje postavlja transparentnost raziskovalnega procesa, deljenje rezultatov in sodelovanje namesto tekmovanja. V družboslovju imajo prakse deljenja podatkov daljšo tradicijo od sodobnega gibanja odprte znanosti. O pomenu deljenja znanja in sodelovanja je že leta 1942 pisal R. K. Merton. Za prvi arhiv družboslovnih podatkov velja ameriški Roper Center for Public Opinion Research (1957), v Evropi so prvi arhivi nastali v 1960-ih, leta 1976 je bil ustanovljen Konzorcij evropskih arhivov družboslovnih podatkov CESSDA, leta 1997 pa slovenski Arhiv družboslovnih podatkov. Čeprav financerji raziskav v EU in Sloveniji danes zahtevajo deljenje podatkov po načelu »odprti, kolikor je mogoče, zaprti, kolikor je nujno«, ostajajo vprašanja varstva podatkov, odgovorne rabe in dobrih praks pomemben izziv. Prispevek bo predstavil ključne koncepte odprtega deljenja podatkov ter na primerih raziskav na področjih nasilja in solidarnosti pokazal, kako je mogoče občutljive osebne podatke pripraviti za ponovno uporabo. Obravnavane bodo tudi praktične rešitve za skrbno ravnanje s podatki in premagovanje najpogostejših ovir pri njihovem deljenju.

KLJUČNE BESEDE: odprta znanost, arhiviranje družboslovnih podatkov, občutljivi podatki, osebni podatki

SLAVKO KURDIJA

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

TINA VOVK

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

PREDSTAVITEV PRVEGA MEDNARODNEGA SPLETNEGA PANELA Z VERJETNOSTNIM VZORČENJEM – CRONOS3

POVZETEK: Nacionalni tim Evropske družboslovne raziskave (European Social Survey – ESS), ki deluje v okviru programa SJM (FDV, UL), je skupaj z dvanajstimi mednarodnimi ESS partnerji v okviru programa Horizon 2020 pridobil projekt CRONOS2. CRONOS (Cross-National Online Survey) je prvi mednarodni spletni panel, ki temelji na verjetnostnem vzorčenju in metodoloških standardih raziskave ESS ERIC. Cilj projekta je izkoristiti tehnološki napredek za razvoj metod spletnega anketiranja v mednarodnem primerjalnem okviru. Za Slovenijo je bil projekt posebej uspešen, saj smo med sodelujočimi državami dosegli najvišjo stopnjo odzivnosti. Na podoben način se zaključuje tudi sedmi val CRONOSa3, kjer prav tako beležimo izjemen odziv. Ob tem je pomembno, da so vsi zbrani podatki že javno dostopni. Tako kot matična raziskava ESS tudi spletni panel CRONOS akademskim in javno-političnim uporabnikom ponuja izjemne možnosti za primerjalno analizo stališč evropskih prebivalcev in njihovih odzivov na aktualne izzive. Cilj predstavitve je prikazati predvsem izjemno širok nabor tematik in možnosti dostopa do podatkov, ki pokrivajo široko področje družboslovnih disciplin.

KLJUČNE BESEDE: javno mnenje, ESS, CRONOS, spletni panel, mednarodne primerjave

ZORANA MEDARIČ

Inštitut za družboslovne študije, ZRS Koper

ETIČNI IZZIVI PRI RAZISKOVANJU PRISELJENIH OTROK

POVZETEK: Raziskovanje, ki vključuje priseljene otroke, odpira etična vprašanja povezana s sodelovanjem, izbiro metod, pozicionalnostjo, informiranim soglasjem in drugimi vidiki. Različne študije izpostavljajo izzive, specifične za raziskovanje priseljevanja in priseljenih otrok (Castillo Goncalves, 2020; Due idr., 2014; Markowska-Manista, 2018; Markowska-Manista in Liebel, 2023; Sime, 2017), kot so na primer kulturne razlike, razmerja moči (Ensor, 2010) ter globalne neenakosti, ki oblikujejo raziskovanje migracij (Markowska-Manista in Liebel, 2023).

V prispevku obravnavamo etične izzive, ki se pojavljajo pri raziskovanju priseljenih otrok, s poudarkom na etiki v praksi. Posebno pozornost namenjamo etičnim izzivom, s katerimi se srečujemo pri otrokosrediščnem raziskovanju priseljenih otrok, pri vzpostavljanju stika z otroki in njihovem vključevanju, obvladovanju razmerij moči ter odzivanju na nepredvidljive situacije, pri čemer so etično pomembni trenutki (Guillemin & Gillam, 2004) ponazorjeni s primeri iz prakse. Za izvedbo etičnega raziskovanja je treba v raziskovalni proces vključiti kontinuirano refleksivnost ter prepoznavanje in razmislek o kontekstualni kompleksnosti življenj priseljenih otrok in samega raziskovalnega procesa. Članek izhaja iz okvira »treh R-jev« – refleksivnosti, pravic in odnosov (reflexivity, rights, relationships) – ki je bil razvit v okviru projekta Ethical Research Involving Children (ERIC) (Graham, Powell in Taylor, 2015). Ta okvir raziskovalcem omogoča kritično obravnavo etičnih vprašanj skozi refleksivno držo, prepoznavanje pomena odnosov ter zavezanost otrokovim pravicam.

KLJUČNE BESEDE: priseljeni otroci, etika, etični izzivi, etika v praksi, raziskovanje

OKROGLA MIZA

OD PREPREČEVANJA MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA DO SODELOVALNE SKUPNOSTI: INTERDISCIPLINARNI PRISTOP K RAZUMEVANJU NASILJA, POČUTJA IN ŠOLE

POVZETEK: Šola ni zgolj prostor prenosa znanja, temveč tudi ključno okolje socializacije, oblikovanja odnosov, norm in načinov delovanja otrok in mladih. Zato ima pomembno vlogo pri razvoju socialnih kompetenc, oblikovanju medvrstniških odnosov ter pri preprečevanju različnih oblik nasilja in stisk. V sodobnem šolskem prostoru se vse pogostejše srečujemo z izzivi, ki presegajo klasične pedagoške okvire: od medvrstniškega nasilja in digitalnih vplivov do duševnih stisk, komunikacijskih težav in vprašanj vključevanja. Ti pojavi niso zgolj individualni, temveč so rezultat prepleta šolskih kultur, družbenih pričakovanj in širših družbenih procesov. Razumevanje šole kot celostnega socialnega sistema je ključno za razvoj učinkovitih preventivnih in podpornih pristopov. Okrogla miza bo izpostavila pomen povezovanja različnih strok pri oblikovanju inkluzivnega šolskega okolja, ki temelji na varnosti, sodelovanju in solidarnosti.

KLJUČNE BESEDE: medvrstniško nasilje, šola, interdisciplinarni pristop, preventiva, sodelovalne skupnosti

Sodelujejo: **ALEŠ BUČAR RUČMAN, JASNA PODREKA, SIMON SLOKAN, ZARJA GOLOUH**

Moderira: **VERONIKA TAŠNER**

PLENARNA OKROGLA MIZA

NASILJE, RANLJIVOST IN SELEKTIVNA SOLIDARNOST

POVZETEK: Različne oblike nasilja, ki segajo od medosebnega, institucionalnega in strukturnega, do kulturnega ter simbolnega, se odražajo v praksah izključevanja, poglobljanju družbenih neenakosti, ekonomskem izključevanju, socialni negotovosti ter neenakem dostopu do zaščite, pravic in nenazadnje, marginalizaciji. Sočasno smo priča različnim individualnim, skupnostnim in institucionalnim solidarnostnim odzivom, katerih dostopnost in vključujočnost ostajata neenakomerno porazdeljeni. Solidarnost je selektivna, saj njene meje pogosto določajo predstave o moralni upravičenosti, produktivnosti, družbeni koristnosti in/ali (narodni, verski, kulturni itd.) pripadnosti; poleg tega je pogosto podrejena tudi političnim pragmatizmom. Pri tem imata ključno vlogo kulturno in simbolno nasilje, ki skozi prevladujoče družbene diskurze, stereotipe, stigmatizacijo in procese »drugotenja« (othering) prispevata k normalizaciji in legitimaciji neenakosti ter k upravičevanju neenake obravnave posameznih družbenih skupin. Prav zaradi njune pogosto nevidne in samoumevne narave ju redko prepoznavamo, kar izpostavi pomen sociološke perspektive, ki omogoča njuno razkrivanje.

Okrogla miza izhaja iz predpostavke, da nasilja ni mogoče razumeti zgolj kot individualne deviacije, temveč tudi/predvsem kot kulturni, strukturni in institucionalni pojav, tesno povezan s produkcijo in reprodukcijo družbenih neenakosti. Pozornost bomo namenili vprašanjem kulturnih in strukturnih pogojev nasilja in institucionalnim odzivom, ki pogosto ustvarjajo, reproducirajo ali celo opravičujejo in racionalizirajo nove oblike nasilja in ranljivosti. Dotaknili se bomo tudi vprašanja transformacij solidarnosti. V kolikšni meri trenutne oblike podpore in zaščite ter solidarnostnih dejanj dejansko še delujejo kot mehanizmi družbenega vključevanja in kohezije? Aktualni primeri odzivov na nasilje, socialne stiske in družbene konflikte (npr. vojna v Ukrajini, Šutarjev zakon, genocid v Gazi, imigrantska »kriza« idr.), kažejo, da solidarnost ostaja ključna, a pogosto politično sporna in neenako razporejena. Namen okrogle mize je spodbuditi širšo refleksijo o razmerju med različnimi oblikami nasilja, selektivno solidarnostjo in izključevanjem ter premisliti možnosti o alternativnih oblikah bolj vključujočega družbenega sobivanja.

Hkrati želimo opozoriti na pomen kritičnega prepoznavanja tistih kulturnih, simbolnih in institucionalnih mehanizmov, ki pogosto ostajajo nevidni, a pomembno prispevajo k normalizaciji neenakosti in izključevanja.

KLJUČNE BESEDE: selektivna solidarnost, ranljivost, družbeno izključevanje, strukturno nasilje, institucionalno nasilje, simbolno nasilje

Sodelujejo: **GORAN LUKIĆ, METKA MENCIN, DRAGAN PETROVEC, JASNA PODREKA**

Moderira: **MATEJA SEDMAK**

SEKCIJA ZA VPRAŠANJE DRUŽBENE BLAGINJE II

MAJDA ČERNIČ ISTENIČ

Družbenomedicinski inštitut, ZRC SAZU

PREVAJANJE PODPORNE STORITVE ZA KMETE: PRENOS AGRICALL V SLOVENIJI

POVZETEK: Prenos znanja in politik je že desetletja v središču pozornosti raziskovalcev in strokovnjakov, vendar na nekaterih področjih ostaja nabor spoznanj omejen. Primer tega je prenos dobrih praks na področju varnosti, zdravja in blaginje kmetov. Prispevek obravnava izkušnje, spodbude in ovire pri prenosu dobre prakse Agricall – storitve za kmete v stiski, ki se že 25 let izvaja v Valoniji (Belgija) – v Sloveniji v okviru projekta Obzorje Evropa SafeHabitus. Proces analiziramo z mikro-, mezo- in makrooptiko: na mikro ravni (zaupanje, stigma, prakse iskanja pomoči), na mezo ravni (institucionalni vratarji, sodelovanje organizacij, časovnost odzivov) ter na makro ravni (okvir financiranja in usposabljanja). Preliminarni rezultati kažejo, da je prenos mogoče razumeti kot proces »prevajanja«, v katerem se intervencija ne prenaša linearno, temveč se preoblikuje skozi kontekst in akterska razmerja, pri čemer se na novo opredeljuje, kaj v danem okolju šteje za varnost, skrb in upravičeno pomoč.

KLJUČNE BESEDE: prenos dobrih praks, blaginja kmetov, institucionalna dinamika, ovire, spodbude

METKA KUHAR

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

PODNEBNA ZASKRBLJENOST MLADIH KOT DRUŽBENO UMEŠČENA ORIENTACIJA V ČASU GLOBALNIH NEGOTOVOSTI

POVZETEK: Podnebna zaskrbljenost mladih je pogosto interpretirana skozi individualizirane psihološke okvire, kot so eko-anksioznost, čustvena stiska in podnebna travma. Prispevek preverja, ali jo je ustrezneje razumeti kot izraz psihološke ranljivosti ali kot del širših orientacij mladih do sodobnih družbenih negotovosti in kolektivnih prihodnosti. Analize temeljijo na podatkih nacionalne raziskave med mladimi v Sloveniji (2024, n = 1059, starost 16–24 let).

Hierarhične regresijske analize pokažejo, da sta anksioznost in stres sprva povezana s podnebno zaskrbljenostjo, vendar povezavi izgineta ob vključitvi širših družbenih skrbi. Faktorske analize kažejo, da podnebna zaskrbljenost ohranja specifičen okoljski značaj, hkrati pa je tesno vpeta v širše zaznave družbene nestabilnosti, strukturnih tveganj in negotovosti glede kolektivnih prihodnosti.

Ugotovitve kažejo, da podnebne zaskrbljenosti ni smiselno razumeti predvsem kot obliko individualne psihološke stiske. Prej jo lahko razumemo kot družbeno umeščeno orientacijo do prihodnosti v času prepletenih globalnih kriz, ki odraža način, kako mladi interpretirajo sodobne družbene in okoljske spremembe. Prispevek s tem opozarja na tveganje individualizacije strukturno pogojenih negotovosti ter poudarja pomen širših družbenih okvirov pri razumevanju podnebnih skrbi mladih.

KLJUČNE BESEDE: podnebna zaskrbljenost, mladi, globalne negotovosti, družbene skrbi, državljanska participacija

TATJANA RAKAR

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

TJAŠA POTOČNIK

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

DRŽAVA BLAGINJE IN ZASLUŽNOST DRUŽBENIH SKUPIN V KONTEKSTU PODNEBNIH SPREMEMB

POVZETEK: Prispevek obravnava percepcije družbenih tveganj in upravičenosti do pomoči države blaginje med različnimi družbenimi skupinami v Sloveniji v kontekstu podnebnih sprememb. Izhaja iz razumevanja, da se v državah blaginje upravičenost do podpore ne oblikuje zgolj skozi formalne politike, temveč tudi skozi širše družbene predstave o pravičnosti, odgovornosti, solidarnosti in zaslužnosti. Temelji na podatkih, zbranih v šestih fokusnih skupinah, izvedenih v okviru projekta *GRETA - Stališča do zelenega prehoda: Socialna tveganja in zaslužnost v kontekstu klimatskih sprememb*. V prispevku s pomočjo tematske analize (Braun & Clarke, 2022) analizirava kako udeleženci fokusnih skupin razumejo podnebne izzive, katere družbene skupine prepoznajo kot posebej ranljive ter pod kakšnimi pogoji jih razumejo kot upravičene do pomoči države blaginje. Analiza izhaja iz modela kriterijev zaslužnosti CARIN (van Oorschot, 2000; van Oorschot & Roosma, 2017), kar omogoča vpogled v mehanizme selektivnosti pri dodeljevanju pomoči države blaginje. Prispevek osvetljuje načine, kako se v javnem diskurzu oblikujejo predstave o upravičenosti posameznih družbenih skupin do socialne podpore ter kako podnebne spremembe vplivajo na razumevanje družbene pravičnosti in solidarnosti. Rezultati analize kažejo kako se v javnem diskurzu oblikujejo predstave o ranljivosti in zaslužnosti ter kako ti pomeni oblikujejo razumevanje družbene pravičnosti in solidarnosti. S tem prispevek osvetljuje, kako podnebne spremembe ne odpirajo le okoljskih, temveč tudi izrazito socialna in politična vprašanja o tem, komu naj država pomaga, na kakšen način in zakaj, ter kaj to pomeni za prihodnje preoblikovanje države blaginje v smeri bolj eko-socialnih oblik podpore.

KLJUČNE BESEDE: država blaginje, klimatske spremembe, družbene skupine, zaslužnost, eko-socialne politike

TJAŠA POTOČNIK

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

**PERCEPCIJE ZASLUŽNOSTI STARIH LJUDI V
KONTEKSTU PODNEBNIH SPREMEMB**

POVZETEK: Raziskave podnebnih sprememb vse bolj poudarjajo, da njihovi učinki niso zgolj okoljski, temveč tudi izrazito družbeni, saj se tveganja, izpostavljenost in zmožnosti prilagajanja med različnimi skupinami prebivalstva pomembno razlikujejo. V tem okviru družbena tveganja tretje generacije (torej tveganja, ki izvirajo iz podnebnih sprememb in zelenega prehoda) odpirajo vprašanje, kako razumemo ranljivost in katere skupine so v procesih oblikovanja politik prepoznane kot ranljive. Posledice podnebnih sprememb namreč ne prizadenejo vseh prebivalcev enako. Med posebej ranljivimi so stari ljudje, katerih izpostavljenost podnebnim tveganjem je povezana s fiziološkimi spremembami, kroničnimi boleznimi, zmanjšano mobilnostjo, pogosto pa tudi s slabšim socio-ekonomskim položajem in šibkejšimi socialnimi mrežami. Ranljivost moramo razumeti tudi v povezavi z institucionalnimi odzivi na nacionalni in predvsem lokalni ravni, z dostopnostjo podpornih ukrepov ter z načinom, kako so potrebe starih ljudi prepoznane v politikah prilagajanja na podnebne spremembe. Ob tem je ključno upoštevati heterogenost starih ljudi, saj se njihove potrebe in zmožnosti prilagajanja pomembno razlikujejo glede na življenjsko okolje, obliko bivanja, zdravstveno stanje, socialne mreže ter socio-ekonomski položaj. Heterogenost starih ljudi je pomembna tudi za razumevanje percepcij zaslužnosti (van Oorschot, 2000; van Oorschot in Roosma, 2017) in solidarnosti, saj so nekatere skupine starih ljudi prepoznane kot bolj upravičene do pomoči, skrbi in podpore kot druge. Pri oblikovanju podpornih politik zato ni pomembno razumeti le objektivnih tveganj, temveč tudi družbene predstave o tem, kdo je prepoznan kot upravičen do pomoči, skrbi in solidarnosti. Percepcije zaslužnosti se oblikujejo skozi kulturne norme, moralne presoje in predstave o odgovornosti posameznika za lastno ranljivost (Pfau-Effinger, 2005), pri čemer pomembno vplivajo tudi na obseg in oblike solidarnosti, ki so jih različne skupine starih ljudi deležne. V pričujočem poglavju se metodološko opiram na kombinacijo kvalitativnih metod, in sicer pregled obstoječih virov in podatkov, ter na podatke zbrane s pomočjo fokusnih skupin (v okviru projekta Greta) ter poglobljenih intervjujev (zbranih v okviru projekta WELRISCC), da bi raziskala predstave o upravičenosti starih ljudi do podpore

države blaginje v kontekstu podnebnih sprememb. Takšna analiza omogoča razvoj bolj vključujočih politik prilagajanja, ki presegajo enotno razumevanje starih ljudi kot ranljive skupine ter podporne ukrepe usmerjajo glede na njihove raznolike potrebe, življenjske okoliščine in različno prepoznane oblike ranljivosti.

KLJUČNE BESEDE: družbena konstrukcija ranljivosti, percepcije zaslužnosti, stari ljudje, podnebne spremembe, politike prilagajanja

SEKCIJA EKONOMIJA IN DRUŽBA

MAŠA KRAJNC

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

SPOLNO NETIPIČNA DELOVNA OKOLJA ONKRAJ RAVNI POKLICA: SPOLNA SESTAVA ORGANIZACIJ IN GOSPODINJSKO DELO

POVZETEK: Raziskave spolno netipičnih delovnih okolij in gospodinjskega dela so se doslej osredotočale predvsem na spolno strukturo delovne sile na ravni poklica, medtem ko je raven organizacij ostajala prezrta. Posledično ostaja nejasno, ali spolna struktura delovne sile v organizacijah prispeva k razumevanju gospodinjskega dela posameznikov neodvisno od poklicev ter ali povezave, pripisane mehanizmom na ravni poklicev, deloma odražajo procese na ravni organizacij.

Na podlagi anketnih in administrativnih podatkov (ADIAB–SOEP) za Nemčijo (2009–2019) raziskava preučuje spolno strukturo poklicev in organizacij ter razlikuje med stabilnimi razlikami med posamezniki in spremembami znotraj posameznikov skozi čas z namenom razlikovanja med mehanizmi selekcije v delovna okolja in mehanizmi izpostavljenosti tem okoljem. Rezultati kažejo, da sestava organizacije glede na spol prispeva k razumevanju gospodinjskega dela in mora biti upoštevana pri obravnavah povezav med plačanim in neplačanim delom.

KLJUČNE BESEDE: organizacije, spolna neenakost, neplačano gospodinjsko delo, spolna segregacija dela

MARKO HOČEVAR

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

BRANKO BEMBIČ

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

EVROPSKI SEMESTER IN POLITIKE ZAPOSLOVANJA: SOCIALIZACIJA, KOMODIFIKACIJA ALI NEKJE VMES?

POVZETEK: Prispevek intervenira v razpravo o naravi evropskega semestra na področju politik zaposlovanja. V zadnjem desetletju sta se pojavili dve različni interpretaciji: ena zagovarja pomembne spremembe v smeri socializacije politik zaposlovanja; druga pa trdi, da so politike zaposlovanja še vedno v osnovi zavezane komodifikaciji dela. V našem prispevku analiziramo konkretna priporočila na področju politik zaposlovanja v obdobju 2011-2026, ki jih je EU podala trem državam članicam: Irski, Portugalski in Sloveniji. Ob upoštevanju premikov na ravni EU, predvsem evropskega stebra socialnih pravic, svojo analizo osredotočamo na razlikovanje med priporočili za posamezne države, povezanimi z ukrepi za zaposlene in brezposelne. V prispevku pokaževa, da je od uvedbe evropskega stebra socialnih pravic leta 2017 prišlo do določenih premikov v priporočilih v smeri večje varnosti zaposlenih (kar nekateri zamenjujejo s socializacijo), vendar je osnovna logika evropskega semestra še vedno komodifikacija dela.

KLJUČNE BESEDE: evropski semester, politike zaposlovanja, komodifikacija, socializacija

HELENA KOVAČIČ

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

MARKO OREL

Vysoká škola ekonomická v Praze, Univerza v Prahi

FORMALNA ZASTOPANOST IN VKLJUČEVANJE ŽENSK V ELITE KORPORATIVNEGA UPRAVLJANJA

POVZETEK: Prispevek izhaja iz sociološkega koncepta socialne integracije in razlikuje med zastopanstvo ter dejansko vključenostjo žensk v elite korporativnega upravljanja. Obstoječe raziskave neenakosti spolov v korporativnem upravljanju praviloma poudarjajo individualne ovire ali institucionalne dejavnike napredovanja žensk, redkeje pa pojasnjujejo, kako se strukturni pogoji prepletajo z dejanskimi praksami imenovanja v nadzorne svete. Na podlagi intervjujev s 24 članicami nadzornih svetov v okolju brez zavezujočih regulativnih ukrepov raziskava opredeli štiri poti vstopa: članstvo, sponzorstvo, lastništvo in senioriteto. Prispevek razlikuje med reprezentacijo in integracijo ter pokaže, da večja zastopanost žensk v nadzornih svetih ne pomeni nujno tudi sprememb v normah in praksah korporativnega upravljanja. Ugotovitve nakazujejo, da je učinke ukrepov za spodbujanje spolne raznolikosti smiselno obravnavati tudi v povezavi z zaposlovalnimi normami in praksami vrednotenja kandidatov.

KLJUČNE BESEDE: spol, korporativno upravljanje, socialna integracija, vključevanje, elite

ALEKSANDRA KANJUO MRČELA

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

SAM SVOJ ŠEF? NORMALIZACIJA PREKARNOSTI PLATFORMNEGA DELA V SLOVENIJI

POVZETEK: Prispevek temelji na intervjujih s platformnimi delavci in predstavniki štirih platform, ki delujejo v Sloveniji, katere smo opravili v okviru raziskovalnega projekta »Analiza platformnega dela v Sloveniji: dejansko stanje in ključni izzivi«. Platformno delo analiziramo kot novo obliko organizacije dela in nov poslovni model. V prispevku se osredotočamo na normalizacijo negotovega samopodjetniškega statusa izvajalcev dela, ki se v platformnem diskurzu pogosto predstavlja z metaforo »sam svoj šef«. Ta obljublja avtonomijo, fleksibilnost in podjetniško svobodo, vendar empirični podatki kažejo, da v praksi pogosto pomeni prenos poslovnih tveganj, stroškov in odgovornosti s platform na delavce. Formalna neodvisnost izvajalcev je tako povezana z zmanjšano socialno in delovnopravno varnostjo, nepredvidljivimi dohodki, omejenim vplivom na pogoje dela ter algoritmičnim nadzorom. Prispevek pokaže, da platformni poslovni model ne ustvarja le novih zaposlitvenih priložnosti, temveč tudi legitimira prekarizacijo dela kot individualno izbiro in podjetniško priložnost.

KLJUČNE BESEDE: platformno delo, prekarnost, samostojno podjetništvo

OKROGLA MIZA

»OD PORTOROŽA DO BEOGRADA«: FEMINISTIČNE DEDIŠČINE, FEMINISTIČNE PRIHODNOSTI IN MEDIA RES

POVZETEK: V letu 1976 je v Portorožu pod okriljem Hrvaške sociološke zveze potekala konferenca z naslovom »Društveni položaj žene i razvoj porodice u socijalističkom samoupravnem društvom«. Konferenci je leto kasneje sledil mednarodni seminar Ženske in razvoj v organizaciji zvezne konference SZDL Jugoslavije, ki je potekal na Bledu, dve leti kasneje, torej 1978, pa se je v Beogradu odvila »prva feministična konferenca« ne le v bivši Jugoslaviji, temveč v vzhodni Evropi, »Drug'ca žena: Žensko pitanje. Novi pristup?«. V letu 2026, 2027 in 2028 tako na sicer različnih, geografsko razpršenih mestih, ki se raztezajo od Portoroža do Beograda, in ki so navkljub geografski razpršenosti medsebojno prepletena z omenjeno »dogodkovno zgodovino«, beležimo pomembne petdesetletnice. To ponuja svojevrstno priložnost za premisleke o feminizmu, feminizmih, feministkah kot politični sili in njenem spreminjajočem se značaju v spreminjajočem se svetu oziroma njegovi družbenopolitični konfiguraciji ter o njenem potencialu prestopanja meja – tistih, povezanih s formiranjem nacionalnih držav na tleh bivše jugoslovanske republike, pa tudi tistih simbolnih in materializiranih, ki se udejanjajo v navidezni danosti sveta-kakor-je. Sekcija za študije vsakdanjega življenja in Sekcija za spol in družbo zato predlagata organizacijo panela, ki bo odprl prostor za ponovno branje in umeščanje feminističnih vprašanj in zahtev v prostoru, ki je domnevno ravno na ozadju lastne zgodovinskosti izpraznjen vsakršnega potenciala za zamišljanje prihodnosti drugače.

KLJUČNE BESEDE: feminizem, Jugoslavija, socializem, postsocializem

Sodelujejo: **MACA JOGAN, MIRJANA ULE, TANJA RENER, MILICA ANTIĆ GABER, NIKA GRADIŠEK**

Moderirata: **NINA PERGER in ROMAN KUCHAR**

SEKCIJA ZA SOCIALNO DELO

ANŽE ŠTRANCAR

Fakulteta za socialno delo, Univerza v Ljubljani

OTTO Gerdina

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

BELEŽENJE PODATKOV O NASILJU NAD STARIMI LJUDMI V SLOVENIJI: STANJE, VRZELI IN PRIPOROČILA

POVZETEK: Nasilje nad starimi ljudmi je v Sloveniji pogosto neprepoznano in neprijavljeno, sistem zbiranja podatkov pa je fragmentiran. Posamezne institucije podatke zbirajo, vendar brez skupnih standardov in z omejenimi možnostmi primerjave med sektorji. Posledično ni mogoče oceniti obsega pojava niti načrtovati učinkovitih ukrepov za preprečevanje nasilja. Na podlagi analize fokusne skupine, ki je bila izvedena v okviru projekta *Varna in solidarna prihodnost za vse: Ocena razširjenosti nasilja nad starejšimi odraslimi* (V5-24069) in v kateri so sodelovali strokovni delavci, ki se z nasiljem nad starimi ljudmi srečujejo v vsakdanjem delu: socialni delavci na centrih za socialno delo, patronažne medicinske sestre, zaposleni v domovih za starejše in predstavniki nevladnih organizacij, avtorja v prispevku predlagata vzpostavitev obveznega spremljanja minimalnega nabora podatkov o nasilju nad starimi ljudmi ter predstavitve argumente za vzpostavitev enotne nacionalne medsektorske baze podatkov, ki bo omogočila učinkovitejši razvoj politik zaščite starih ljudi.

KLJUČNE BESEDE: nasilje nad starimi ljudmi, beleženje podatkov, medsektorsko sodelovanje, fokusna skupina

JELKA ZORN

Fakulteta za socialno delo, Univerza v Ljubljani

ADMINISTRATIVNO ZAPIRANJE KOT RASNA IN KOLONIALNA TEHNOLOGIJA: ZGODOVINE, GEOGRAFIJE IN BOJI PROTI SODOBNIM REŽIMOM ZAPIRANJA

POVZETEK: Administrativno pridržanje, ki je v zadnjih desetletjih postalo vse bolj normaliziran instrument upravljanja migracij in drugih nezaželenih populacij, se legitimira z govorom o varnosti in zakonitosti. Dekolonialna epistemologija pa razkriva drugačno branje: administrativno pridržanje je mogoče razumeti kot sodobni institucionalni aparat rasizma. V Sloveniji se takšno zapiranje, usklajeno z evropsko migracijsko politiko, izvaja v Centru za tujce na podlagi Zakona o tujcih. V 90. letih so tja zapirali tudi Izbrisane. V Združenih državah se je pridrževanje razvilo v obsežen detencijsko-industrijski kompleks, ki vključuje državne institucije in zasebne izvajalce. V Izraelu na podlagi skrivnih »dokazov« izven-sodno zapirajo, ne le migrante brez papirjev, temveč tudi Palestinke_ce, vključno z otroki in sicer za nedoločen čas, s čemer terorizirajo celotne skupnosti. Za teoretsko razumevanje te oblike zapora se bomo naslonili na Agambna, ki pokaže, da kamp oziroma taborišče nastane, ko izredno stanje, utemeljeno na nevarnosti za državo ali družbo, postane trajna ureditev ter na teorije nekropolitike (Mbembe), počasnega nasilja (Nixon) in onespособljanja (Puar).

KLJUČNE BESEDE: center za tujce, taborišče, nasilne meje, rasizem, varnostnizacija

ASJA HRVATIN

Fakulteta za socialno delo, Univerza v Ljubljani

AVTONOMNE SOLIDARNOSTNE PRAKSE V KONTEKSTU NASILNIH MEJ

POVZETEK: Razmislek hooks (1990) o margini kot prostoru radikalne izključenosti, nasilja in Drugosti a tudi prostoru, v katerem živeta izkušnja omogoča odpor, solidarnost in avtonomijo strategij preživetja prenašamo v kontekst evropskega režima nasilnih mej, kjer znotraj polja nasilja, izključevanja in zatiranja vznikajo samoorganizirane prakse solidarnosti, odpora in podpore ljudem pri prečkanju meje. Slednje svoje delovanje utemljujejo v tradiciji avtonomije migracij, mobilnem skupnem ter premislekih o vsakdanjih strategijah preživetja kot utelešenjih deteritorializacije in srečevanjih na meji kot nomadskih pobegih suvereni oblasti. Za samoorganizirane solidarnostne prakse vpeljujemo skupen pojem avtonomnega socialnega dela, ki ga razločimo od humanitarnega dela in njegove vloge pri vzdrževanju obstoječega režima mej ter premišljujemo o morebitni vlogi avtonomnega socialnega dela pri zaustavljanju procesa množenja meja in kapilarnem širjenju političnega potenciala margine.

KLJUČNE BESEDE: avtonomija migracij, mobilno skupno, nasilne meje, margina, avtonomno socialno delo

TJAŠA FRANKO

Pedagoški inštitut

Društvo za uveljavljanje enakosti in pluralnosti Vita Activa

OSEBNA IZKUŠNJA KOT VZVOD SPREMEMB

POVZETEK: Prispevek na primeru osebnih zgodb žensk z endometriozo obravnava razkorak med biomedicinskim razumevanjem bolezni in vsakodnevno realnostjo življenja z njo, ter razkriva sistemske vrzeli kot so na primer dolgotrajna pot od pojava prvih simptomov do diagnoze, neprepoznavanje ali minimaliziranje težav povezanih z endometriozo, ter pomanjkanje možnosti (celostnega) zdravljenja in podpore. Osebe, ki živijo s kroničnimi obolenji kot je endometrioza, pogosto skozi vsakodnevno izkušnjo življenja z boleznijo, razvijejo specifično obliko znanja. Prepoznavanje teh znanj omogoča partnerski pristop v zdravstveni obravnavi, kot tudi odpira prostor za razmislek o nujnih sistemskih spremembah. Osebe z izkušnjami niso le pasivne prejemnice zdravstvene obravnave oziroma zdravljenja, temveč aktivne sogovornice in soustvarjalke sprememb. Izkustveno znanje tako ni samo orodje za boljšo individualno obravnavo, temveč lahko postane tudi vzvod za transformacijo zdravstvenega sistema v smeri večje enakosti in pravičnosti.

KLJUČNE BESEDE: institucionalno nasilje, osebne izkušnje, izkustveno znanje, endometrioza

ZALKA DRGLIN

Nacionalni inštitut za javno zdravje

ANJA BOHINEC

Nacionalni inštitut za javno zdravje

KAKO MISLITI INSTITUCIONALNO NASILJE? NEPRIMERNE PRAKSE, NASILJE IN SOLIDARNOST V PORODNI OSKRBI

POVZETEK: V prispevku razvijemo teoretski premislek o neprimernih praksah in nasilju v porodni oskrbi v porodnišnicah, njihovih izvori, pomenih ter pojavnih oblikah v okviru institucionalnega nasilja. To se pojavlja na stičišču strukturnega nasilja in nasilja na podlagi spola ter se kaže kot kršitev človekovih in reproduktivnih pravic žensk – z odvzemanjem avtonomije in nehumanim ravnanjem. Med neprimerno porodno oskrbo in nasilje štejemo neprimerne, neustrezne, neutemeljene in nasilne postopke in posege, ter tovrstne vidike odnosa do ženske, besedno in telesno nasilje, spolno zlorabo, stigmatizacijo, diskriminacijo, kršenje pravic pacientke. Kažemo, kako razumeti institucionalno nasilje z vidika interesov po »urejanju«, nadzoru in nadvladovanju žensk prav zaradi njihovih reproduktivnih zmožnosti in materinstva kot ključne točke za perpetuiranje neenakosti spolov. Za razreševanje problematike je ključno pre-misliti pojem »napredno babištvo« kot tisto, v katerem se onstran ozko pojmovane zdravstvene funkcije babic kaže njihova enako pomembna odnosna vloga. V njej se skozi medosebno povezanost s posameznico udejanja to, kar je značilno za solidarnost: biti z žensko, (dobesedno) dihati z njo, deliti čas, občutke, izkazovati sočutje.

KLJUČNE BESEDE: materinstvo, porodna oskrba, človekove pravice žensk, napredno babištvo

SEKCIJA ZA SOCIOLOGIJO POLITIKE IN DRUŽBE

LUCIJA DEŽAN

Inštitut za družboslovne študije, ZRS Koper
Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru

MONIKA LAMOT

Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru

PANDEMIČNA OGROŽENOST IN DESNA POLITIČNA ORIENTACIJA KOT NAPOVEDNIKA S KRIZO POVEZANIH AVTORITARNIH PREPRIČANJ V SLOVENIJI

POVZETEK: Čeprav so bili dejavniki, ki napovedujejo avtoritarna prepričanja, v preteklosti že obširno preučevani, vloga kontekstualnih dejavnikov (zlasti izrednih razmer kot je pandemija COVID-19) ostaja manj raziskana. Ta raziskava preučuje s krizo povezana avtoritarna prepričanja med pandemijo COVID-19, pri čemer analizira povezanost teh prepričanj z izraženo podporo vladnim ukrepom ter opredeli ključne napovednike s krizo povezanih avtoritarnih prepričanj. Raziskava temelji na podatkih, ki so bili zbrani leta 2023, pri čemer reprezentativni vzorec obsega 802 odrasli osebi v Sloveniji ($M_{\text{starost}} = 50,30$; 50 % žensk). Rezultati kažejo, da so posamezniki_це z višjo stopnjo s krizo povezanih avtoritarnih prepričanj izrazili močnejšo podporo vsem vladnim ukrepom, uvedenim med pandemijo. Hierarhične regresijske analize so pokazale, da sta bila politična usmerjenost in zaznana zdravstvena grožnja (strah pred okužbo ali smrtjo zaradi COVIDA-19) pomembna napovednika omenjenih prepričanj. Dodatno smo potrdili, da so posamezniki_це z desno politično orientacijo, in tisti, ki so poročali o višji stopnji zaznane grožnje, bolj verjetno podpirali avtoritarna prepričanja. Te ugotovitve poudarjajo pomen tako ideološke usmerjenosti kot zaznane grožnje pri oblikovanju avtoritarnih prepričanj v kriznih situacijah.

KLJUČNE BESEDE: pandemija COVID-19, s krizo pogojena avtoritarna prepričanja, krizne razmere, politična orientacija, avtoritarnost

GORAZD KOVAČIČ

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

NASILJE ZOPER SOLIDARNOST

POVZETEK: Arendt je v času študentskega gibanja 1968 napisala knjigo *O nasilju*, da bi odgovorila na fascinacijo takratne nove levice z nasiljem in njeno prepričanje, da nasilje tvori oblast/moč (power). V knjigi analizira razmerje med nasiljem in oblastjo/močjo, pri čemer izhaja iz prej (Vita activa) razvite teze, da oblast/moč temelji na skupnem delovanju ljudi. O nasilju ugotavlja, da lahko tako razumljeno oblast/moč uniči, ne more pa je ustvariti. Če to perspektivo razširimo zunaj polja politike, lahko problem nasilja opredelimo tako, da nasilje uničuje odnose.

Medtem solidarnost deluje tako, da vzpostavlja in vzdržuje odnose preko družbenih barier neenakosti. V socialnih državah so najpomembnejše institucionalizirane oblike solidarnosti, ki ne temeljijo na medosebnih odnosih, temveč na univerzalnih načelih. Razvili so jih zato, ker v razmerah prostorske mobilnosti ljudi ni bilo več mogoče računati, da bodo posameznike v življenjskih obdobjih, ko ne morejo delati, oskrbela tradicionalna skupnostna omrežja. Neoliberalna politika, ki skuša obnoviti razredno moč kapitala (Harvey) v razmerah zatona ameriškega cikla akumulacije (Arrighi), napada institucije socialne države. Kot alternativni model družbene organizacije ponuja tržno tekmovanje med posamezniki, prostovoljno udejstvovanje (tudi solidarnostno) v civilni družbi in nedorečeno institucionalno solidarnost s tistimi, ki naj bi bili resnično upravičeni do nje. Hkrati s preoblikovanjem institucionalnih mehanizmov solidarnosti povzroča razkrajanje konsenza o univerzalni solidarnosti. Sočasno se v javnosti normalizira nasilje in skuša krepiti ravnodušnost do njega, ko zadeva druge. V politiki se verbalno nasilje uveljavlja kot sredstvo v boju za oblast, ki delegitimizira tarče, ustrahuje nasprotnike in opazovalce ter razbija prostor racionalne javne razprave. Ko sovpadeta politična forma verbalnega nasilja in politična vsebina krčenja solidarnosti in sproščanja strukturnega nasilja, postanejo tarča verbalnega nasilja tudi socialna država kot takšna, skupine njenih uporabnikov in njeni govorniki.

KLJUČNE BESEDE: strukturno nasilje, verbalno nasilje, socialna država, neoliberalizem

KSENIJA PERKOVIĆ

Inštitut za družboslovne študije, ZRS Koper

DEMOKRACIJA KOT VSAKDANJA IZKUŠNJA: MLADI IN LEGITIMNOST OBLASTI V ČASU EPIDEMIJE COVID-19

POVZETEK: Prispevek obravnava razumevanje demokracije med mladimi v Sloveniji v kontekstu epidemije COVID-19 ter analizira, kako krizne razmere vplivajo na njihovo doživetje politične participacije, omejevanja pravic in legitimnosti oblasti. Temelji na kvalitativni analizi poglobljenih intervjujev z mladimi odraslimi, izvedenih po epidemiji, pri čemer demokracijo obravnava kot vsakdanjo in izkustveno kategorijo, ki se oblikuje skozi konkretne interakcije z institucijami, političnimi praksami in omejevalnimi ukrepi. Rezultati kažejo razkorak med normativno podporo demokraciji kot političnemu idealu ter skepticizmom do njenega institucionalnega delovanja. Omejitvenih ukrepov v času epidemije sogovorniki praviloma niso zavračali, vendar so njihovo legitimnost pogojevali s smiselnostjo, sorazmernostjo in transparentnostjo. Prispevek pokaže, da mladi demokracije ne zavračajo, temveč do njenega institucionalnega delovanja vzpostavljajo refleksiven in pogosto kritičen odnos, ki se oblikuje skozi doživljanje kriznega upravljanja in vsakdanje presoje legitimnosti takratne oblasti.

KLJUČNE BESEDE: demokracija, mladi, COVID-19, politična participacija, legitimnost oblasti

TAMARA TROŠT

Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani

JULIJA SARDELIČ

Victoria University of Wellington, Nova Zelandija

NOVE DELOVNE MIGRACIJE IN PREOBLIKOVANJE DRUŽBENIH MEJA V SLOVENIJI

POVZETEK: Pomanjkanje delavcev v Sloveniji v zadnjih letih spodbuja vse intenzivnejše zaposlovanje oseb iz držav Južne in Jugovzhodne Azije, zlasti iz Bangladeša, Nepala in Filipinov. Ob tem se v političnih, medijskih in javnih razpravah vse pogosteje pojavlja predstava teh migrantov kot »potrebnih delavcev«, ki naj bi prispevali k delovanju gospodarstva in zapolnjevanju kadrovskih vrzeli. V članku preučujemo, kako se v slovenskem medijskem in javnem diskurzu konstruira figura »potrebnega delavca« ter kakšno vlogo ima pri oblikovanju predstav o pripadnosti, vključenosti in družbeni sprejemljivosti migrantov. Čeprav so se dosedanje raziskave v Sloveniji v veliki meri osredotočale na vključevanje in integracijo migrantov ter ovire, s katerimi se srečujejo v družbi in na trgu dela, je bilo manj pozornosti namenjene vprašanju, kako prihod novih migrantskih skupin vpliva na širše procese družbenega razmejevanja, preoblikovanja pripadnosti in odnose med različnimi kategorijami migrantov. Članek zato premika analitični fokus z integracije migrantov na družbene učinke novih migracijskih tokov in njihove posledice za simbolne meje v slovenski družbi.

Na podlagi kritične diskurzivne analize medijskih prispevkov in komentarjev uporabnikov, objavljenih ob teh prispevkih med letoma 2021 in 2026, raziskava analizira, kako so migranti iz Bangladeša, Nepala in Filipinov predstavljeni v primerjavi z delavci migranti iz držav nekdanje Jugoslavije ter z begunci. Posebna pozornost je namenjena vprašanju, ali ekonomska zaželenost določenih skupin migrantov vpliva na načine njihovega predstavljanja ter na meje med kategorijami »zaželenih« in »nezaželenih« migrantov. Analiza hkrati preverja, v kolikšni meri uporabniški komentarji prevzemajo, preoblikujejo ali izpodbijajo prevladujoče medijske okvire ter kakšne predstave o nacionalni pripadnosti, kulturni bližini in družbeni sprejemljivosti migrantov pri tem nastajajo.

Teoretski okvir raziskave temelji na Wimmerjevi teoriji oblikovanja in preoblikovanja družbenih meja. V članku sprašujemo, ali prihod novih skupin migrantov iz geografsko in kulturno bolj oddaljenih okolij prispeva k preoblikovanju obstoječih hierarhij pripadnosti v Sloveniji. Zlasti naju zanima, ali se ob konstruiranju migrantov iz Južne in Jugovzhodne Azije kot »potrebnih delavcev« simbolne meje do delavcev iz držav nekdanje Jugoslavije zabrisujejo oziroma širijo ali pa se vzpostavljajo nove oblike razlikovanja med različnimi migrantskimi skupinami. Raziskava tako prispeva k razumevanju povezav med potrebami trga dela, migracijami in procesi družbenega razmejevanja v Sloveniji.

KLJUČNE BESEDE: delovne migracije, javni diskurz, migrantski delavci, družbene meje, identitetne politike

JURE SKUBIC

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

MILICA ANTIĆ GABER

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

NA TERENU »MLADIH AMBICIOZNIH MOŠKIH«: POSLANKE O MOČI, OVIRAH IN VZTRAJANJU

POVZETEK: O stanju politične zastopanosti žensk v slovenski politiki v zadnjih 35 letih je bilo napisanega že precej. Mnogo manj pa vemo o tem, kako svoje delovanje v politiki razumejo in ocenjujejo političarke same, zato smo jih o tem neposredno povprašali. Opravili smo intervjuje s sedmimi političarkami z različnih strani političnega spektra, ki so (bile) aktivne v slovenskem političnem prostoru, in jih vprašali, s kakšnimi strukturnimi, kulturnimi in drugimi ovirami se srečujejo pri svojem delu. Zanimalo nas je, kako razumejo vlogo žensk v slovenskem parlamentu; kako ocenjujejo trenutno zastopanost žensk in moških v politiki ter sistemske ukrepe za spodbujanje enakomernejše zastopanosti spolov (na primer spolne kvote); kakšna je vloga političnih strank pri vključevanju žensk v politiko in kako delujejo spolni stereotipi; kako se poslanke v Državnem zboru medsebojno povezujejo in podpirajo ter kakšna je pri tem vloga Kluba parlamentark; ter kako prepoznavajo in se odzivajo na različne oblike seksizma, spolnega nadlegovanja in nasilja nad ženskami v politiki. Osrednja ugotovitev pričujoče analize je, da Državni zbor kljub pomembnemu napredku (večji prisotnosti žensk v njem) še vedno ostaja moška trdnjava, zaradi česar se političarke soočajo z vrsto spolno specifičnih ovir, ki vplivajo na možnosti njihovega političnega delovanja.

KLJUČNE BESEDE: politična zastopanost, politika, političarke, moška trdnjava, Državni zbor

SEKCIJA ZA ŠTUDIJE VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA

ANA CIKAČ

Inštitut za kineziološke raziskave, ZRS Koper
Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

INSTITUCIONALNE OMEJITVE IN SOLIDARNOST: PRIMER ŠTUDIJE DOLGOTRAJNEGA LEŽANJA

POVZETEK: V prispevku obravnavamo institucionalni vidik okolja *Študije dolgotrajnega ležanja* (ŠDL) kot modela eksperimentalne raziskave. Izpostavljam elemente institucionalnega nadzora: prostorska omejitev, regulacija rutin in upravljanje telesnih praks in gibanja. Ob opiranju na Goffmanov koncept institucionalne regulacije vsakdanjega življenja okolje ŠDL razumemo kot obliko delne institucionalizacije vsakdanjih praks, ki vključuje omejevanje avtonomije delovanja ter nadzor nad telesom in gibanjem. Z retrospektivnimi polstrukturiranimi intervjuji smo zajeli izkušnje udeležencev ŠDL. Udeleženci medosebnim odnosom s soudeleženci pripisujejo pomembno vlogo pri soočanju z omejitvami gibanja in institucionalnim nadzorom. Prakse pomoči, deljenje izkušnje omejitve gibanja in vzajemne podpore, se kažejo kot oblike mikro-solidarnosti znotraj institucionalnih omejitev. Primer ŠDL tako pokaže, kako se lahko solidarnost vzpostavlja kot vsakdanja praksa znotraj okolij nadzora in omejene avtonomije.

KLJUČNE BESEDE: študije dolgotrajnega ležanja, institucionalni vidiki, omejitev gibanja, medosebni odnosi

ANDREJA VEZOVNIK

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

DORA MATEJAK

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

AJDA HEDŽET

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

KO ZDRAVI IN TRAJNOSTNI ŠOLSKI OBROKI OSTANEJO NEPOJEDENI: VEČNIVOJSKA ANALIZA IMPLEMENTACIJSKE VRZELI V SISTEMIH ŠOLSKE PREHRANE

POVZETEK: Leta 2024 so v Sloveniji stopile v veljavo nove prehranske smernice za vzgojno-izobraževalne zavode, ki poleg zdravega in uravnoveženega prehranjevanja zasledujejo tudi okoljsko, socialno in ekonomsko trajnost. Osnovne šole so smernice implementirale, a so pri implementaciji nastali številni izzivi. Nekateri so sistemske narave (pravna ureditev sistema javnega zelenega naročanja), drugi se pojavljajo na ravni šol (pomanjkanje in podizobraženost kadra, pomanjkljiva oprema ipd.), tretji se kažejo na mikro ravni (sprejemljivost obrokov pri učencih in učenkah). Večnivojska analiza, ki jo predstavljamo, naslavlja paradoksalen pojav, ko trajnostni obroki postanejo netrajnosti, saj se spremenijo v zavržke. Prispevek skuša skozi večnivojsko analizo (mikro, mezo in makro nivoja implementacije sprememb) osvetliti, kaj so zaviralni dejavniki implementacije zdravih in trajnostnih obrokov v osnovne šole, ki jih normirajo prehranske smernice. S pomočjo intervjujev s političnimi odločevalci in analizo političnih dokumentov, ki urejajo področje na makro ravni, fokusnih skupin s starši učencev in učenk osnovnih šol ter delavnic co-creationa z učenci in učenkami štirih izbranih osnovnih šol na mikro ravni ter intervjuji z organizatorji prehrane, ravnatelji in kuharji na mezo ravni, prispevek predstavlja ključne omejevalne dejavnike in predlaga rešitve.

KLJUČNE BESEDE: šolska prehrana, trajnost, zdravje, politike, vedenje

ANDREJA VEZOVNIK

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

ANDREJA ŽIVODER

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

BOJANA LOBE

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

DORA MATEJAK

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

USMERITVE PRI IZBIRI HRANE IN PRIPRAVLJENOST NA TRAJNOSTNE PREHRANSKE SPREMEMBE V VOJAŠKEM PREHRANSKEM OKOLJU

POVZETEK: Prispevek preučuje pripravljenost na prehranske spremembe med pripadniki Slovenske vojske, s poudarkom na prehodu k zdravemu in trajnostnemu prehranjevanju. Na podlagi ankete izvedene med pripadniki Slovenske vojske identificiramo pet različnih skupin: zagovornike zdravja in trajnosti, hedonistične individualiste, zdravstvene racionaliste, socialne pragmatike in zdravstveno orientirane tradicionaliste. S pomočjo podatkov fokusnih skupin, ki so bili pridobljeni na isti populaciji, skupine in njihove značilnosti podrobneje pojasnimo. Ugotovitve kažejo, da pripravljenost na prehranske spremembe oblikujejo različne konfiguracije motivov, prepričanj in stališč, umeščenih v širše sisteme pomenov. Znotraj teh se trajnostni vidiki povezujejo z zdravjem, pri čemer pomembno vlogo igrajo tudi zaupanje v prehranske sisteme, telesne izkušnje ter situacijske omejitve, kot so čas, praktičnost in dostopnost. Študija kaže, da tudi znotraj razmeroma enotnega institucionalnega prehranskega okolja prehranske izbire ostajajo diferencirane glede na individualne interpretativne okvire.

KLJUČNE BESEDE: hrana, zdravje, trajnost, vojska, mešane metode

NEVENKA PREŠLENKOVA

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

AJDA ŠULC

Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Mariboru

ANDREJA ŽIVODER

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

SPODBUJEVALNI IN ZAVIRALNI DEJAVNIKI ZA ŠTUDIJ MEDNARODNIH ŠTUDENTOV IN ŠTUDENTK V SLOVENIJI

POVZETEK: Prispevek predstavlja ključne ugotovitve raziskovalnega projekta o spodbujevalnih in zaviralnih dejavnikih za študij mednarodnih študentov in študentk v Sloveniji v kontekstu naraščajoče internacionalizacije študija. Raziskava temelji na mešanem metodološkem pristopu in sicer analizi sekundarnih podatkov, anketi in poglobljenih intervjujih. Rezultati kažejo, da so spodbujevalni dejavniki predvsem kakovost študija, finančna dostopnost in varno okolje, medtem ko ključne ovire predstavljajo administrativni postopki, stanovanjska problematika, stroški bivanja, jezikovne ovire in izzivi integracije. Posebej izstopa ugotovitev, da skoraj tretjina poroča o izkušnjah diskriminacije, kar odpira vprašanja razmerja med izkušnjami izključevanja in praksami solidarnosti ter opozarja na potrebo po krepitvi vključujočega akademskega okolja. Kljub tem izzivom je večina zadovoljna s študijem in bivanjem, pri čemer pomemben delež izraža interes za nadaljnje izobraževanje ali zaposlitev v Sloveniji.

KLJUČNE BESEDE: mednarodni študenti in študentke, internacionalizacija visokega šolstva, dostopnost študija, diskriminacija, spodbujevalni in zaviralni dejavniki

SEKCIJA ZA MEDKULTURNE ŠTUDIJE

LUCIJA DEŽAN

Inštitut za družboslovne študije, ZRS Koper
Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru

EDEN JE DOVOLJ: VLOGA PEDAGOŠKEGA OSEBJA PRI INTEGRACIJI PRISELJENIH UČENK IN UČENCEV

POVZETEK: Integracija priseljenih učenk in učencev predstavlja enega ključnih izzivov sodobnih evropskih izobraževalnih sistemov, zlasti v kontekstu naraščajoče kulturne, jezikovne in etnične raznolikosti. Šole predstavljajo osrednji prostor integracije, kjer priseljeni učenci in učenske poleg akademskega znanja pridobivajo tudi jezikovne kompetence, vzpostavljajo socialne odnose ter razvijajo občutek pripadnosti. Prispevek obravnava vlogo pedagoškega osebja v integracijskem procesu priseljenih učenk in učencev, pri čemer izhaja iz večnivojskega okvira, ki integracijo razume kot večdimenzionalen in dinamičen proces na makro, mezo in mikro ravni. Raziskava temelji na podatkih mednarodnega projekta MiCREATE, pri čemer vzorec sestavlja 3.244 učenk in učencev iz šestih evropskih držav in 40 šol. Integracija je operacionalizirana prek šestih kazalnikov: integracije v šolsko okolje, integracije v medvrstniške skupine, integracije v obšolske dejavnosti, psihološke dobrobiti, znanja jezika države sprejema ter učnega uspeha. Z uporabo regresijskih analiz in večnivojskega modeliranja se analiza osredotoča na dejavnike na ravni šole, s posebnim poudarkom na percipirani inkluzivnosti pedagoškega osebja. Rezultati kažejo, da je inkluzivno delovanje učiteljev in učiteljic najmočnejši in najbolj konsistenten napovednik integracijskih izidov priseljenih učenk in učencev. Inkluzivne pedagoške prakse so statistično značilno povezane z višjo stopnjo integracije v šolsko okolje ($\beta = 0,42$, $p < 0,01$) ter v manjši meri tudi z integracijo v medvrstniške skupine ($\beta = 0,18$, $p < 0,01$). Poleg tega rezultati kažejo, da učinek inkluzivnega delovanja pedagoškega osebja zajame oziroma oslabi vpliv drugih šolskih dejavnikov, kot so stališča vrstnikov in vrstnic do priseljevanja ter delež priseljenih učenk in učencev na šoli. Slednje poudarja osrednjo vlogo učiteljev in učiteljic pri oblikovanju vključujočega šolskega

okolja. Na splošni ravni ugotovitve poudarjajo pomen vlaganja v razvoj medkulturnih kompetenc pedagoškega osebja in inkluzivnih pedagoških pristopov kot enega ključnih mehanizmov za izboljšanje integracijskih izidov.

KLJUČNE BESEDE: integracija, priseljeni učenci in učenke, šola, pedagoško osebje, medkulturno izobraževanje

VERONIKA BAJT

Mirovni inštitut

POLITIKE VRAČANJA IN UPRAVLJANJE MIGRACIJ V SLOVENIJI

POVZETEK: Prispevek analizira implementacijo Direktive EU o vračanju v Sloveniji. Osredotoča se na preplet političnih namer, institucionalnih praks in interesnih konfiguracij, ki soustvarjajo sodobne oblike nadzora migracij. Čeprav se slovenska migracijska politika na deklarativni ravni utemeljuje kot uravnotežen pristop med izvrševanjem zakonodaje in varstvom človekovih pravic, analiza pokaže izrazito prevlado varnostno usmerjenega pristopa, ki poudarja nadzor, odvracanje in odstranjevanje »nedokumentiranih« migrantov. Na podlagi kritične analize političnih dokumentov, normativnih okvirov, političnega diskurza ter polstrukturiranih intervjujev s ključnimi deležniki prispevek razkriva večplastno protislovje med formalnimi politikami in dejanskimi praksami. Država sicer retorično poudarja pomen »prostovoljnega« vračanja, vendar se v praksi sooča z vrsto logističnih in diplomatskih omejitev pri vračanju državljanov tretjih držav. Empirični izsledki kažejo, da kljub normativni primarnosti prostovoljnih mehanizmov prevladujejo prakse prisilnega vračanja, medtem ko podporni sistemi za prostovoljno vračanje ostajajo institucionalno premalo razviti in operativno omejeni.

KLJUČNE BESEDE: »prostovoljna« in »prisilna« vračanja (deportacije), človekove pravice, upravljanje migracij, Direktiva EU o vračanju

SANDRA KONČAN

Inštitut za družboslovne študije, ZRS Koper

SNOVANJE SOLIDARNIH LOKALNIH SKUPNOSTI SKOZI PARTICIPATIVNE PRAKSE

POVZETEK: V lokalnih okoljih se prebivalci in prebivalke srečujejo z različnimi izzivi, ki jih prinaša sobivanje. Medkulturnost in integracija sta pomembna dejavnika, vendar pa nista edina. Občutek pripadnosti je večplasten pojem, ki povezuje človeka in okolje in je nujen, kadar stremimo k solidarnim, varnim in vključujočim skupnostim. Pri vzpostavljanju pripadnosti pa je bistveno, da tako v integracijske prakse kot v preprečevanje potencialnih konfliktov in diskriminacije aktivno vključimo prebivalce in prebivalke prek informiranja o izzivih in podpornih storitvah ter možnostih sodelovanja pri iskanju rešitev. Počutje je namreč tesno povezano s tem, kako se posamezniki doživljajo znotraj svojega okolja. Le z uporabo participativnih metod, vključevanjem javnosti in s pristopom naslavljanja izzivov od spodaj navzgor lahko soustvarimo uspešne in trajnostne mehanizme, ki bodo omogočili uspešno sobivanje posameznim lokalnim okoljem.

KLJUČNE BESEDE: integracija, lokalno okolje, medkulturnost, participacija, sobivanje

SAMAR ZUGHOOOL

Reka Si, inštitut za medpresečno raziskovanje feminizma in umetnosti

CENTERING COMMUNITY ARTS IN NARRATIVE JUSTICE: DIFFERENTIATING BETWEEN RELIGIOUS TRAUMA AND ANTI-MUSLIM RACISM

POVZETEK: Religious trauma is an under-researched phenomenon affecting women who experience gender-based violence in Islamic contexts. SWANA feminist activists such as Mona Eltahawy and Masih Alinejad contend that some progressive actors in the West hesitate to support women's rights under Islamic systems for fear of being labelled "Islamophobic." This paper draws on three community arts workshops using visual mapping with four women from Jordan and Iran living in Slovenia—two who identify as Muslim and two as former Muslims and current atheists, including the author. Using thematic analysis informed by narrative justice, it develops an analytical lens that differentiates religious trauma from anti-Muslim racism. The analysis indicates that anti-Muslim racism functions through heavily gendered and ethnicized profiling, while narrating religious trauma emerges as a healing practice through which SWANA women seek spaces to challenge oppressive religious systems. The findings further suggest that withholding support for women who have left Islam can amount to racialized paternalism, insofar as gender oppression is normalized under the banner of cultural diversity.

KLJUČNE BESEDE: religious trauma, religious gender-based violence, anti-Muslim racism, narrative justice, community arts

MAJA ZADEL

Inštitut za družboslovne študije, ZRS Koper

LUCIJA DEŽAN

Inštitut za družboslovne študije, ZRS Koper

Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru

ZORANA MEDARIĆ

Inštitut za družboslovne študije, ZRS Koper

KRITIČNA KULTURNA PISMENOST V SLOVENIJI NA PRIMERU MEDNARODNEGA PROJEKTA EXPECT_ART

POVZETEK: Prispevek obravnava koncept kritične kulturne pismenosti v Sloveniji, ki izhaja iz kritike esencializiranega zahodno- in evropocentričnega razumevanja kulture ter kulturne pismenosti. Tradicionalno pojmovanje kulturne pismenosti, ki kulturo obravnava kot zbir/ko znanj, je izvorno povezano z delom Erica D. Hirscha (2002), ki je s »slovarjem kulturne pismenosti« določil zbirko kulturnih referenc, katere cilj je opredeliti skupno kulturno znanje, primarno pa je bil oblikovan kot priročnik za pedagoško osebje in starše (2002). Zaradi elitistične in zahodnocentrične orientacije je »slovar« naletel na številne kritike (Woodhouse 1989). Koncept kritične kulturne pismenosti skuša te omejitve preseči, pri čemer posveča posebno pozornost odnosom moči (EXPECT_Art, 2024). Koncept izhaja iz kritične pedagogike (Freire 2005) in kulturnih študij (Hall 2004 [1996]; Williams 1997; Gilroy 1993), obstaja pa tudi kot izobraževalni okvir, ki poudarja dinamičen in dvosmeren proces tvorjenja znanja in transformativno izobraževanje, pri čemer kritično naslavlja obstoječe družbene hierarhije in neenakosti. Poleg tega spodbuja refleksijo o prevladujočih kulturnih razumevanjih in imaginarijih, pri čemer poudarja pomen vključevanja marginaliziranih glasov in perspektiv. Prispevek se posveča prepoznavi prisotnosti in uveljavljenosti koncepta kritične kulturne pismenosti v Sloveniji. V okviru projekta EXPECT_Art, *Raziskovanje in vzgajanje kulturne pismenosti z umetnostjo*, smo z opazovanjem z udeležbo, neformalnimi pogovori, vprašalniki ter intervjuji v dveh osnovnih šolah in njunih lokalnih okoljih od oktobra 2024 do septembra 2025,

raziskovale, v kolikšni meri je kritična kulturna pismenost že prisotna v slovenskem izobraževalnem in lokalnem prostoru, katere ovire ji stojijo na poti in kakšni so potenciali za njeno uveljavljanje v šolskem, lokalnem in nacionalnem kontekstu.

KLJUČNE BESEDE: kulturna pismenost, kritična kulturna pismenost, odnosi moči, umetnost v izobraževanju

SEKCIJA ZA PROSTORSKO IN OKOLJSKO SOCIOLOGIJO II

SAMO PAVLIN

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

DOJEMANJE HIBRIDNEGA PROSTORA V SODOBNI SLOVENSKE DRUŽBI

POVZETEK: Prispevek obravnava prostor kot ključno razsežnost sodobnega družbenega življenja. Prostora danes ni mogoče razumeti zgolj kot nasprotje med uporabo interneta in fizičnim prostorom. Hibridne prostorske izkušnje se namreč oblikujejo v prepletu telesne in digitalne navzočnosti (npr. socialna omrežja). V teh pogojih hibridni prostor nastopa kot prostor doživete prisotnosti, svobode izražanja, digitalno zasnovanih prijateljstev in vsakdanjih opravil. Ta prostor nikakor ni idealen. Prinaša številne individualne in družbene izzive. V tem kontekstu je v prispevku posebna pozornost namenjena konceptualnemu vprašanju v kakšni meri digitalne tehnologije vplivajo na socialno primerjanje ter oblikovanje različnih samopodob in identitet glede na izbrana občinstva. Prispevek predstavi lasten konceptualni okvir. Empirično ga preverja na reprezentativnem vzorcu splošne slovenske populacije. Še posebej se osredotoča na podobnosti in razlike dojemanja hibridnega prostora glede na klasične sociodemografske značilnosti.

KLJUČNE BESEDE: hibridni prostor, digitalna navzočnost, platformna vidnost, socialno primerjanje, sociodemografske značilnosti

DOMEN ŽALAC

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

MED DOMOM, POTJO IN DELOVNIM MESTOM: NOVE PROSTORSKE PRAKSE DELA V SLOVENIJI

POVZETEK: Prispevek izhaja iz teze, da sodobnega dela ni več mogoče razumeti kot dejavnosti, vezane na eno samo lokacijo, temveč kot prostorsko prakso, ki se oblikuje skozi razporejanje prisotnosti, mobilnosti in digitalno posredovanih povezav med domom, delovnim mestom, terenom, potjo in tretjimi prostori. Na presečišču časovno-prostorske geografije, relacijskega razumevanja prostora in mobilnostne paradigme prispevek analizira, kako večlokacijski delovni vzorci preoblikujejo vsakdanjo vpetost gospodinjstev v urbana, suburbanizirana in ruralna okolja. Empirično izhodišče predstavlja novi modul vprašanj raziskave *Prostorske in okoljske vrednote 2026*, ki omogoča preseganje binarne delitve med delom doma in delom pri delodajalcu. Namen prispevka je pokazati, da hibridno in mobilno delo ne pomeni nujno zmanjšanja prostorske odvisnosti od urbanih središč, temveč lahko proizvaja nove relacije med centrom in periferijo, nove ritme mobilnosti ter nove oblike prostorske neenakosti.

KLJUČNE BESEDE: hibridno delo, delo na daljavo, večlokacijsko delo, mobilnost, urbano-ruralna razmerja

JERA SERNEL

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

ONKRAJ TRETJEGA PROSTORA: INSTITUCIONALNI PROSTORI, SKUPNOSTNO ŽIVLJENJE IN DIGITALNI PREHOD

POVZETEK: Digitalizacija dostopa do storitev (pošte, banke, trgovine, zdravstva) vpliva na skupnostno dinamiko ruralnih in suburbanih okolij, ki za razliko od urbanih okolij pogosto ne razpolagajo z alternativnimi prostori srečevanja. Prispevek pokaže, da zamenjava fizičnih prostorov z digitalnimi storitvi ni nevtralna, saj lahko vpliva na socialno kohezijo, ki so jo ti prostori nekoč vzdrževali. Teoretsko se opira na Oldenburgov koncept tretjega prostora in ga razširi na institucionalne kontekste. Na podlagi podatkov SJM 26/1 (2026) empirično preveri, ali osebna digitalizacija, tip naselja in starost napovedujejo vrednotenje fizičnega dostopa do storitev kot posrednega kazalnika socialne kohezivnosti. Pri tem se dotakne še paradoksa delavcev na daljavo, ki so fizično prisotni, a vse manj zakoreninjeni v skupnosti. Namen prispevka je razumeti prostorske in generacijske razsežnosti digitalnega prehoda ter premisliti, kaj skupnosti v dobi digitalizacije še drži skupaj.

KLJUČNE BESEDE: digitalizacija storitev, tretji prostori, socialna kohezija, ruralno in suburban okolje, osebna digitalizacija

ANTEJA TOMAŠIČ

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

SIMONA ZAVRATNIK

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

TRANSNACIONALNI HABITUS V KONTEKSTU DIGITALNE TEHNOLOGIJE IN MIGRACIJ V URBANI PROSTOR

POVZETEK: Študije digitalnih migracij predstavljajo rastoče raziskovalno polje, ki se osredotoča na razumevanje kompleksnega odnosa med migracijami in tehnologijami digitalnih medijev (Leurs in Smets, 2018). Migranti se v urbani prostor vključujejo s prepletom digitalnih virov in vsakdanjih praks, kot so osebni stiki, opazovanje in neposredno raziskovanje urbanega prostora, ki skupaj prispevajo k oblikovanju načinov prostorske orientacije, vzpostavljanju socialnih mrež in občutka pripadnosti v mestu (Lingel, 2011). V prispevku se bomo na podlagi rezultatov raziskav *Vrednote prostora in okolja v slovenskem javnem mnenju - longitudinalna analiza 2004-2026* in *Migracijski trendi v MOL* osredotočili na vpliv in prispevek informacijsko-komunikacijske digitalne tehnologije k nastanku novega in dinamičnega transnacionalnega habitusa, ki preoblikuje načine oblikovanja migrantske identitete, povezovanja in ohranjanja vezi ter delovanja posameznikov v vse bolj omreženem, meja presegajočem družbenem okolju.

KLJUČNE BESEDE: transnacionalni habitus, digitalna tehnologija, migracije, urbani prostor

BLAŽ LENARČIČ

Inštitut za družboslovne študije, ZRS Koper

ALI ANDROIDI SANJAJO O BLIŽINI: KLEPETALNI ROBOTI IN OBLIKOVANJE HIBRIDNIH DRUŽABNIH PRAKS

POVZETEK: Klepetalni roboti, ki temeljijo na generativni umetni inteligenci, so vse bolj prisotni v vsakdanjih interakcijah, ne le kot orodja, temveč tudi kot akterji, ki vplivajo na socialne in čustvene izkušnje posameznikov. Prispevek obravnava dinamiko odnosov med človekom in umetno inteligenco na podlagi kvalitativnih in kvantitativnih raziskav ter primerov uporabniških izkušenj. Njegov namen je premisliti nastanek hibridne družabnosti, v kateri sodelujeta človek in klepetalni robot. Dosedanje raziskave namreč kažejo, da lahko uporabniki tovrstnih tehnologij razvijejo občutke bližine, zaupanja in čustvene navezanosti. Takšne interakcije spreminjajo ustaljeno razumevanje prisotnosti, intimnosti in družabnosti ter odpirajo potrebo po ponovnem premisleku teh konceptov. Prispevek obenem naslavlja tudi etična vprašanja, povezana z odvisnostjo, čustvenim vplivom in zasebnostjo uporabnikov.

KLJUČNE BESEDE: klepetalni roboti, umetna inteligenca, družabnost, emocionalna navezanost, digitalne tehnologije

SEKCIJA ZA SPOL IN DRUŽBO I

ROK SMRDELJ

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

IGOR JUREKOVIČ

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

ANTIGENDERSKA STALIŠČA V SLOVENIJI: PRELIMINARNE UGOTOVITVE FOKUSNIH SKUPIN

POVZETEK: V sklopu temeljnega projekta *Spol, demokracija in neokonservativno anti-gender gibanje* smo izvedli tri fokusne skupine, namenjene poglobljenemu preučevanju motivacij in življenjskih izkušenj posameznikov_c, ki zagovarjajo antigenderska stališča. V raziskavo je bilo skupno vključenih 17 udeležencev_k, izbranih na podlagi visoke stopnje strinjanja z nizom trditev, ki odražajo antigenderska stališča, vključno s pogledi na naslednja področja: politike enakosti spolov, pravice in vidnost LGBTQ+ skupnosti, t. i. »teorijo spola« v izobraževanju, transspolne identitete ter zaznano grožnjo tradicionalni družini in družbi. Udeleženci so bili razdeljeni v tri fokusne skupine glede na starost: v prvi so bili udeleženci, stari od 19 do 33 let, v drugi od 37 do 54 let, v tretji pa od 58 do 64 let. V predstavitvi bova najprej predstavila ključne značilnosti naše strategije vzorčenja, vprašalnika, uporabljena v fokusnih skupinah, izvedbo fokusnih skupin ter širše metodološke refleksije. Nato bova strnjeno predstavila preliminarne ugotovitve. Pri tem se bova osredotočila tako na tiste ugotovitve, ki so povezane s specifičnimi generacijami, tiste, ki presegajo generacijske razlike in kažejo na normalizacijo antigenderskih prepričanj, naposled pa bova izpostavila ključne izsledke o značilnostih antigenderskih prepričanj v Sloveniji.

KLJUČNE BESEDE: antigenderske mobilizacije, ideologija spola, neokonservativizem, politike enakosti, fokusne skupine

ROMAN KUCHAR

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

JASNA MAŽGON

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

MOJCA PAJNIK

Mirovni inštitut

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

ANTIGENDERSKA GIBANJA IN HIPOTEZA KRIZE

POVZETEK: Prispevek obravnava t. i. »hipotezo krize«, ki se pogosto pojavlja v raziskavah antigenderskih mobilizacij, tj. mobilizacij proti domnevni »teoriji spola«. Ta hipoteza predpostavlja, da je podpora antigenderskemu diskurzu povezana s širšimi zaznavami družbenih, ekonomskih in epistemičnih kriz. Na podlagi uvidov iz obstoječih raziskav smo empirično preverili teoretski model, ki povezuje zaznane negativne učinke neoliberalizma, zasičenost z razpravami o enakosti in nezaupanje v institucije s podporo antigenderskim idejam. Analiza temelji na podatkih javnomnenjske raziskave (N = 1.023).

V modelu smo predpostavili, da so navedene povezave posredovane prek dimenzij t. i. kulturnega boja, zlasti zaznane ogroženosti tradicionalnih vrednot, negativnih stališč do feminizma in enakosti LGBT ter nezaupanja do akademskih in institucionalnih akterjev. Ugotovitve kažejo, da imajo kulturno-vrednotne dimenzije pri pojasnjevanju podpore antigenderskim stališčem pomembnejšo vlogo kot zgolj ekonomske in socialne zaznave negativnih posledic neoliberalnih politik. Čeprav anketiranci zmerno zaznavajo negativne učinke neoliberalizma, sta zaznana ogroženost tradicionalnih vrednot in avtoritarno-tradicionalistična usmerjenost močnejše povezani s podporo antigenderskemu diskurzu. Rezultati prav tako kažejo, da je podpora antigenderskim stališčem umeščena v širšo ideološko konstelacijo, ki vključuje zarotniško mišljenje in nezaupanje v institucije.

Pomembne razlike se kažejo tudi glede na politično usmeritev, stopnjo izobrazbe in, v bistveno manjši meri, spol. Podpora antigenderskim stališčem se tako kaže manj kot neposreden odziv na ekonomske in socialne stiske posameznikov ter bolj kot del širšega ideološkega in kulturnega okvira, ki ga oblikujejo politična usmeritev, vrednotni sistemi in nezaupanje v institucije.

KLJUČNE BESEDE: antigenderska gibanja, teorija spola, hipoteza krize, javnomnenjska raziskava

JULIJA ŠULIGOJ

Društvo za uveljavljanje enakosti in pluralnosti Vita Activa

TJAŠA FRANKO

Pedagoški inštitut

Društvo za uveljavljanje enakosti in pluralnosti Vita Activa

BODEČA NEŽA KOT MEHANIZEM ODZIVANJA NA STRUKTURNO IN SIMBOLNO NASILJE: DESETLETJE JAVNEGA SEKSIZMA V SLOVENIJI

POVZETEK: Prispevek obravnava Bodečo nežo, antinagrado za seksistično izjavo leta, kot specifično obliko državljanskega in civilnodružbenega odziva na simbolno nasilje, ki se v javnem diskurzu manifestira skozi seksizem. Antinagrado analizirava kot kritično orodje za problematizacijo seksističnega govora v slovenskem javnem prostoru. Na podlagi desetletne statistike nominacij in nagrajencev_k prispevek osvetljuje, kako seksistični diskurz ni zgolj izoliran eksces posameznikov, temveč stabilen element, ki kot oblika diskurzivnega nasilja reproducira androcentrični družbeni red in patriarhalne vzorce. Analiza razkriva koncentracijo izjav v sferah politike, zdravstva in izobraževanja, s čimer se potrjuje, da so institucije, ki deklarativno temeljijo na etiki in znanju, pogosto še vedno prostori reprodukcije neenakosti in izključevanja. S tem antinagrada deluje kot nujen mehanizem družbene odgovornosti in boja za vključujoč javni prostor.

KLJUČNE BESEDE: simbolno nasilje, seksizem, civilna družba, javni diskurz, bodeča neža

ANA JAGODIC

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

ALENKA ŠVAB

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

MITJA HAFNER-FINK

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

STALIŠČA DO DELITVE STARŠEVSKEGA DOPUSTA V SLOVENIJI

POVZETEK: V prispevku analiziramo stališča do delitve starševskega dopusta med materami in očeti v Sloveniji ter jih umeščamo v širši evropski primerjalni okvir. Analiza temelji na podatkih mednarodne raziskave ISSP 2012 in 2022 (modul *Družina in spreminjanje spolnih vlog*). Rezultati kažejo splošen premik k bolj egalitarnim stališčem na evropski ravni, pri čemer so razlike med državami izrazitejšje kot spremembe skozi čas. V večini analiziranih držav se kaže zmerna povezanost med splošnimi stališči glede spolnih vlog in stališči glede delitve starševskega dopusta. Za Slovenijo ta povezava ni značilna, kar nakazuje na kompleksno razmerje med vrednotami in stališči glede specifičnih politik ter na nekatere specifične družbenozgodovinskega konteksta. Podpora egalitarni delitvi starševskega dopusta je višja v urbanih okoljih in nižja med osebami s skrbstvenimi obveznostmi. Analiza potrjuje značilnosti »zavlačevane revolucije«, saj delež očetov, ki koristijo starševski dopust, ostaja nizek.

KLJUČNE BESEDE: starševski dopust, stališča do spolnih vlog, družinske politike, ISSP (International Social Survey Programme), Slovenija

MLADEN ZOBEC

The Leibniz Institute for East and Southeast European Studies

ANTONIJA TODIĆ

Inštitut za narodnostna vprašanja

SOCIALNA AKTIVACIJA ALBANSKIH MIGRANTK V SLOVENIJI: MED OPOLNOMOČENJEM IN SKRBS TVENIM EKSTRAKTIVIZMOM

POVZETEK: Prispevek obravnava spreminjajoče se izzive, s katerimi se soočajo albanske migrantke v Sloveniji, ki so vse pogostejše vključene v programe socialne aktivacije. Na podlagi kvalitativnih intervjujev z migrantkami ter strokovnimi udeleženci teh programov avtorja analizirata njihove ambivalentne učinke, katerih cilj je opolnomočenje albanskih žensk in spodbujanje integracije na trg dela.

Osrednji argument prispevka je, da so se te ženske znašle na stičišču nasprotujočih si zahtev po skrbstvenem delu. Po eni strani jih bremenijo »patriarhalne« skrbstvene obveznosti znotraj translokalnega slovensko-kosovskega prostora, po drugi strani pa jih socialna aktivacija usmerja v feminizirana in slabo plačana delovna mesta v sektorju skrbstvenega dela. V tem okviru avtorji opozarjajo na tveganje, da bi lahko programi socialne aktivacije dolgoročno prispevali h krepitvi etničnih neenakosti, kar bi lahko izničilo njihove kratkoročne uspehe.

Prispevek se umešča v raziskave vzhodno-zahodnih migracij skrbstvenega dela ter transnacionalnih spolno zaznamovanih delovnih režimov, saj ponuja empirično utemeljeno kritično analizo programov socialne aktivacije v Sloveniji skozi izkušnje albanskih žensk. Z uporabo koncepta »ekstraktivizma skrbstvenega dela« v postjugoslovanskem kontekstu zunanje meje Evropske unije, prispevek osvetljuje ambivalentno prepletanje opolnomočenja in razsiritve integracije na trg dela.

KLJUČNE BESEDE: Kosovo, Slovenija, migrantke, skrbstveno delo, socialna aktivacija

PLENARNO PREDAVANJE

DIDIER BIGO

King's College London / Sciences Po Paris

FROM SECURITIZATION TO BRUTALIZATION OF THE WORLD: HOW SYSTEMATIC SUSPICION LED THE CONVERGENCE OF INTERNAL AND EXTERNAL SECURITY DYNAMICS

ABSTRACT: Many scholars coming from political sociology and international relations have from the 1980s developed an approach about security values and problems, insisting on the practices of securitisation and insecurity, and showing that the rise of security does not automatically decrease insecurity, and that in some cases security “solutions” add their own problems to the initial ones creating more insecurity than before and creating a spiral of (in)securitisation. My own work based on international political sociology has tried to escape the aporia of some critical security studies that legitimise a field of study specific to “security” and has insisted on a relational and processual approach between security, sovereignty, freedom, justice, equality, democracy practices. Inspired both by Michel Foucault on the “dispositif” and Pierre Bourdieu on the fields of professionals, I have proposed twenty years ago, the notion of ban-opticon. This is only partly relevant since the violence of the effects on individuals has been intensified by a multifocal construction of “suspects” by various transnational guilds of security professionals who systematise profiling and weak correlations as an alternative method of seeking the truth about causalities and facts attributed to an individual. Because of this systematicity of “suspicion first”, which jeopardises the principle of innocence, I call this dispositif of security a transnational dispositif of suspicion-prediction, which is organised both as a rearticulation of the modern episteme with suspicion back at its core and as a “legitimate” one, thus allowing a “preventive” violence to be re-enacted in the name of scientific predictions of a future so deadly that it is necessary to act violently now in order to prevent even more violence. This question of inverted temporality, in which the imagined future dominates the present, leads to the belief that the

future can already be known under a grammar of a performative future coming from AI algorithms. Combined with the strategic orientation of right-wing parties to abandon the celebration of the past in order to mobilise the fear of apocalyptic futures, this characteristic of the “future already known” explains a series of contemporary developments in security and surveillance, reframing the attachment of the population to a new form of conservatism that captures the imagination of the future, including some contemporary discourses of war and the series of practices leading to a brutalisation of the world at many scales. Resisting this attraction to the spiral of brutality is possible by reinventing a voluntary un-servitude.

KEYWORDS: (in)security, suspicion, prevention, prediction, algorithmic performative future, brutalisation

SEKCIJA ZA VPRAŠANJE DRUŽBENE BLAGINJE III

URBAN BOLJKA

Inštitut RS za socialno varstvo

ŽANA MARUŠIČ

Inštitut RS za socialno varstvo

TAMARA NARAT

Inštitut RS za socialno varstvo

STRIP KOT MEDIJ PRIPOZNAVANJA: IZKUŠNJE MLADOSTNIKOV S SLOVENSKIM PRAVOSODNIM SISTEMOM

POVZETEK: Prispevek analizira izkušnje mladostnikov s slovenskim pravosodnim sistemom in z njim povezanimi institucijami ter njihovo percepcijo ključnih oseb, ki v njih delujejo: sodnikov_ic, tožilcev_k, zagovornikov_ic, socialnih delavcev_k in policistov_k. Te izkušnje jih lahko opolnomočijo, vendar jih vse prepogosto naredijo še ranljivejše. Prispevek prikazuje, kako lahko aktivna udeležba v raziskovalnih aktivnostih — v tem primeru v skupnem projektu Evropske komisije in Sveta Evrope »*Otrokom prijazno pravosodje*« — spremeni njihovo razumevanje sebe kot pasivnih prejemnikov zaščite in jih vzpostavi kot aktivne akterje. Njihove izkušnje namreč razkrivajo nekatere pomanjkljivosti sistema. Mladostniki so v projektu sooblikovali medijska sporočila in pripadajoče kratke stripovske zgodbe. Strip tu ni le končni izdelek projekta oziroma komunikacijsko gradivo, temveč medij pripoznavanja, ki pogosto nevidne izkušnje socialno ranljivih mladostnikov prevaja v jezik, razumljiv strokovni in širši javnosti.

KLJUČNE BESEDE: mladostniki, participacija, otrokom prijazno pravosodje, strip

ŽANA MARUŠIČ

Inštitut RS za socialno varstvo

TAMARA NARAT

Inštitut RS za socialno varstvo

VLOGA PODPORNIH OKOLIJ ZA DUŠEVNO ZDRAVJE OTROK IN MLADOSTNIKOV

POVZETEK: Ranljivost postaja prevladujoča značilnost sodobnega otroštva in mladostništva, ki ni več omejena zgolj na marginalizirane skupine. Otroci danes pogosto niso dovolj zaščiteni in opolnomočeni za uspešno soočanje s številnimi tveganji sodobne družbe (kot so pritiski neoliberalnega potrošništva, šolske obveznosti, paternalizem). Ranljivost sama po sebi ni nujno negativna; ključno je, ali se tveganja, povezana z ranljivostjo, odražajo v nizki ravni blaginje otrok. Zato je pomembno razlikovati med ranljivostjo oziroma tveganjem za ranljivost (na primer revščina ali izpostavljenost nasilju) ter dejavniki tveganja in varovalnimi dejavniki, ki vključujejo tako individualne značilnosti kot tudi okoljske dejavnike, kot so podpora družine, šole, vrstnikov, lokalne skupnosti in države.

Prispevek se osredotoča na ranljivost otrok v povezavi z duševnim zdravjem. Razpoložljivi podatki o duševnem zdravju otrok potrjujejo razumevanje ranljivosti kot splošnega družbenega problema, saj kažejo na porast duševnozdravstvenih težav med otroki. Duševno zdravje otrok je večdimenzionalen pojav, ki ga oblikujejo številni dejavniki; ti lahko bodisi povečujejo tveganje bodisi delujejo zaščitno. V prispevku poudarjamo predvsem okoljske varovalne dejavnike, zlasti pomen in vlogo zaznane podpore v ključnih okoljih – tj. družini, šoli in med vrstniki –, kot jo doživljajo in opisujejo otroci sami.

Na podlagi podatkov raziskave o blaginji otrok v Sloveniji, RIBO (Boljka idr. 2024), preučujemo subjektivni vidik ranljivosti. Otroke opredeljujemo kot ranljive, če poročajo, da doma nimajo osebe, ki bi jim nudila podporo, ali če podporo prejema zgolj od prijateljev oziroma učiteljev. Analiziramo razlike med otroki ter dejavnike, ki vplivajo na zaznano podporo, vključno s starostjo, spolom in otrokovim doživljanjem lastnega okolja (na primer izkušnje z nasiljem, občutek spodbujanja njihove participacije in avtonomije). Nazadnje preučujemo, kako je zaznavanje (ne)podpornih okolij povezano z ranljivostjo otrok, ki jo opazujemo prek njihove samoocene duševnega zdravja.

KLJUČNE BESEDE: ranljivost otrok, duševno zdravje, podporna okolja (družina, šola in vrstniki)

VALENTINA HLEBEC

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

MIRIAM HURTADO MONARRES

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

TJAŠA POTOČNIK

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

VKLJUČEVANJE MLADIH OSKRBOVALCEV IN OTROK KOT NAJBLIŽJIH SVOJCEV V PARTICIPATIVNE MEHANIZME V EVROPI

POVZETEK: Prispevek obravnava participacijo mladih oskrbovalcev (ang. young carers) in otrok kot najbližjih svojcev (ang. children as next of kin) kot posebne skupine ranljivih otrok, ki pogosto ostajajo nevidni v politikah, institucijah in participativnih mehanizmi. Njihovo nevidnost, omejen dostop do podpore ter odsotnost iz procesov odločanja lahko razumemo kot obliko strukturnega in institucionalnega izključevanja, medtem ko participativni mehanizmi predstavljajo možen solidarnostni odziv, ki mladim omogoča, da so prepoznani, slišani in vključeni v odločitve, ki pomembno vplivajo na njihova življenje. V prispevku predstavimo hitri realistični pregled znanstvene literature v bazah Scopus in Medline, ter sive literature (političnih dokumentov, poročil) v petih evropskih državah (Italija, Bolgarija, Belgija, Slovenija, Švedska) ter na ravni EU v zvezi s participacijo ranljivih otrok (med katerimi so tudi mladi oskrbovalci in otroci kot najbližji svojci) v zadevah, ki pomembno vplivajo na njihovo življenje na lokalni, nacionalni in evropski ravni. Znanstveni del pregleda literature je opredelil sistemske, strukturne in individualne ovire, ki otrokom preprečujejo smiselno sodelovanje pri zadevah, ki vplivajo na njihovo življenje. Pregled sive literature je pokazal, da okviri za participacijo otrok sicer obstajajo v različnih državah, vendar je njihovo izvajanje nedosledno. Ugotovitve kažejo, da mladi oskrbovalci in otroci kot najbližji svojci ostajajo večinoma nevidni ter da je uspešnost participativnih mehanizmov tesno povezana s prisotnostjo zaupanja vrednih, empatičnih in dobro informiranih odraslih ter z zagotavljanjem raznolikih načinov in metod participacije, ki so mladim dostopni, razumljivi in privlačni. Za

smiselno participacijo imajo pomembno vlogo tudi otrokom prilagojene informacije in povratne informacije. Prispevek tako poudarja pomen participacije kot solidarnostne prakse, ki lahko prispeva k večji družbeni pravičnosti, prepoznavanju ranljivosti in oblikovanju politik.

KLJUČNE BESEDE: mladi oskrbovalci, otroci kot najbližji svojci, participacija, ranljive skupine otrok, participativni mehanizmi

HELENA KOVAČIČ

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

BARBARA LUŽAR

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

SOCIOLOŠKI VIDIKI VKLJUČEVANJA OTROK S SPECIFIČNIMI UČNIMI TEŽAVAMI

POVZETEK: Prispevek sociološko analizira vključevanje otrok s specifičnimi učnimi težavami v izobraževalnem sistemu z vidika dostopa do podpornih virov, institucionalnih praks in mehanizmov vključevanja, ki prispevajo k njihovi izobraževalni in socialni blaginji. Temelji na teoretski analizi in raziskavi izkušenj prostovoljcev pri nudenju učne pomoči otrokom. Izhaja iz predpostavke, da se mehanizmi izključevanja oblikujejo tudi skozi vsakdanje institucionalne postopke, norme in pričakovanja, ki vplivajo na participacijo, pripadnost in enake možnosti otrok. S pomočjo Bourdieujevega koncepta simbolnega nasilja in Goffmanove teorije stigme prispevek analizira, kako postopki usmerjanja ter predstave o »normalnem« učenca vplivajo na razporeditev podpor in reprodukcijo neenakosti. Hkrati osvetljuje inkluzivne prakse, vrstniško podporo ter sodelovanje med šolo in družino kot oblike solidarnosti, ki krepijo socialno kohezijo in dobrobit otrok. Prispevek prispeva k razpravi o vlogi izobraževalnih institucij pri krepitvi vključujočih politik v okviru sistemov družbene blaginje.

KLJUČNE BESEDE: inkluzija, stigmatizacija, izključevanje, družbena blaginja v izobraževanju, socialna kohezija

OKROGLA MIZA

DRUŽBA PO MERI POPULIZMA?

POVZETEK: V zadnjih letih je populizem postal ena najvplivnejših političnih sil v Evropi, pri čemer njegov pomen presega raven političnih institucij in volilnih rezultatov. Vse bolj se kaže tudi kot dejavnik spreminjanja družbenih vrednot, norm in odnosov. Kako populistični diskurzi vplivajo na razumevanje demokracije, solidarnosti, zaupanja in pripadnosti? Ali populizem predvsem odraža že obstoječe vrednotne spremembe ali pa sam aktivno prispeva k preoblikovanju družbenih predstav o tem, kdo pripada skupnosti, komu lahko zaupamo in kako naj se sprejemajo kolektivne odločitve? Okrogla miza bo raziskovala, kako populizem vpliva na stopnjo družbene integracije, odnose med različnimi družbenimi skupinami ter na razumevanje temeljnih demokratičnih vrednot. Posebno pozornost bomo namenili vprašanju, ali so spremembe, ki jih spremlja vzpon populizma, začasne ali pa nakazujejo dolgoročno preobrazbo evropskih družb in njihovih vrednotnih temeljev.

KLJUČNE BESEDE: populizem, vrednote, družbena integracija, solidarnost

Sodelujejo: **SAMO UHAN, ALI ŽERDIN, DANICA FINK-HAFNER, MITJA HAFNER-FINK**

Moderira: **HAJDEJA IGLIČ**

SEKCIJA ZA SPOL IN DRUŽBO II

MACA JOGAN

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

RAZREDNO IN SPOLNO NASILJE KOT SESTAVINA »NARAVNEGA« DRUŽBENEGA REDA

POVZETEK: Če hočemo odgovoriti na vprašanje, zakaj je v 21. stoletju (še) toliko raznolikega nasilja, posebej nad ženskami (zlasti v zasebnem okolju), je treba razkrivati zgodovinsko dolgotrajne bistvene strukturne značilnosti samoobnavljanja moškosrediščnega (androcentričnega) reda po meri vladajočega razreda. Za odpravljanje nasilja nad ženskami, ki predstavlja oviro za dosego ciljev enakosti, razvoja in miru ter ga je kot »izraz zgodovinsko neenakih razmerij moči med moškimi in ženskami« opredelila tudi OZN (1995), je potrebno uresničevati strategije – od globalne do državne ravni. Namen prispevka je osvetliti totalnost tega družbenega pojava, ki se tudi brez nenehnega »narejanja ljudi« (po spolno in razredno diferenciranih vlogah) preprosto sploh ne bi mogel obdržati.

KLJUČNE BESEDE: androcentrizem, diskriminacija žensk, nasilje nad ženskami, razredna neenakost, spolna hierarhija

MOJCA SUHOVRŠNIK

Fakulteta za socialno delo, Univerza v Ljubljani

PETRA VIDEMŠEK

Fakulteta za socialno delo, Univerza v Ljubljani

LILJANA RIHTER

Fakulteta za socialno delo, Univerza v Ljubljani

DISKRIMINACIJA IN NASILJE: VAROVALNI DEJAVNIKI IN DEJAVNIKI TVEGANJA SKOZI PERSPEKTIVO ŽENSK Z OVIRANOSTMI IN STROKOVNJAKOV_INJ, KI JIH LAHKO PODPREJO IN NUDIJO POMOČ

POVZETEK: V prispevku predstavljamo ugotovitve ciljnega raziskovalnega projekta o diskriminaciji in nasilju nad ženskami z oviranostmi. V okviru raziskave smo na neverjetnostnem priložnostnem vzorcu izvedli 19 intervjujev z ženskami z oviranostmi in dve fokusni skupini s strokovnjaki_njami s področij socialnega varstva in trga dela. Ženske z oviranostmi diskriminacijo ali nasilje doživljajo v zasebnem, delovnem in družbenem okolju v različnih oblikah, pri čemer se odzovejo različno, od pasivnega umika do aktivizma. Kot varovalne dejavnike izpostavljajo osebne lastnosti, ljudi v socialnih omrežjih, organizacije, ki nudijo pomoč in podporo, pripomočke in prilagoditve. Tveganje za nasilje predstavljajo kombinacije različnih dejavnikov: spola, oviranosti, slabega zdravja, socialne izolacije, nepodpornega delovnega in zasebnega okolja in nespoštljivi odnosi. Strokovnjaki_nje za spodbujanje varovalnih dejavnikov izpostavijo predloge na sistemski ravni, v delovnih okoljih in organizacijah za pomoč in podporo.

KLJUČNE BESEDE: nasilje, diskriminacija, ženske z oviranostmi, socialno varstvo, trg dela

SAŠA PIŠOT

Inštitut za kineziološke raziskave, ZRS Koper

STRUKTURNO IN SIMBOLNO NASILJE V ŠPORTU: NORMALIZACIJA BOLEČINE PRI ŠPORTNICAH V EKIPNIH ŠPORTIH

POVZETEK: Šport je razumljen kot družbeno in kulturno polje, v katerem se nasilje vzpostavlja skozi strukturne in simbolne mehanizme, ki legitimirajo bolečino, tveganje, poškodbe, ter preseganje telesnih meja kot sestavni del športne uspešnosti. Izhajajoč iz kritičnih teorij športa prispevek naslavlja koncept telesnega nasilja kot procesa, ki ga oblikujejo razmerja moči, institucionalne zahteve in širše družbene norme. V tem okviru se igranje kljub bolečini ali poškodbi razume kot strukturno in simbolno nasilje, ki ga športne institucije omogočajo in reproducirajo, športniki pa ga pogosto internalizirajo kot nujen del poti do uspeha. Empirično izhodišče predstavlja raziskava *»Strojno učenje kot obetavno orodje pri premoščanju vrzeli v preprečevanju poškodb pri ženskih ekipnih športih«*, kjer smo z vprašalnikom Sports Inventory for Pain (SIP-25) preučevali zaznavanje in doživljanje bolečine pri športnicah. Ugotovitve podpirajo razumevanje, da je bolečina v športu pogosto normalizirana kot cena za dosežek, kar odpira vprašanja o telesni integriteti, zdravju in neenakih razmerjih moči v športnih okoljih.

KLJUČNE BESEDE: telesno nasilje, normalizacija bolečine, športnice, kritične teorije športa, športni uspeh

MARKO GAVRILOSKI TRETJAK

Pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem

MOLK KOT OBLIKA NASILJA: MIKROAGRESIJE DO LGBT+ MLADIH IN MEJE INSTITUCIONALNE SOLIDARNOSTI V ŠOLI

POVZETEK: Prispevek izhaja iz teze, da razumevanje nasilja nad LGBT+ mladimi zahteva premik od evidentiranja dogodkov k analizi institucionalnih pogojev prepoznavanja nasilja. V šolskem prostoru se škoda kopiči prek posmeha, govoric, razkrivanja brez privolitve, napačnega naslavljanja, zadrege ob LGBT+ temah, odsotnosti njihove obravnave in heteronormativne naravnosti šolskega okolja. Takšne prakse izkušnje razvrednotenja potiskajo v območje humorja, nesporazuma ali osebne občutljivosti. Molk zato deluje kot institucionalno urejanje pomena, saj določa prag, pri katerem dogodek postane vreden odziva, ponavljajoča razvrednotenja pa zreducira na individualne neprijetnosti, jim odvzame težo nasilja in jih izmakne obravnavi. Na podlagi projekta *Mapiranje molka* (ARIS, Z7-60184) prispevek meje institucionalne solidarnosti obravnava skozi razkorak med deklarirano zavezanostjo šole vključevanju in varnosti ter konkretno obravnavo mikroagresij do LGBT+ mladih kot vprašanja enake obravnave, vključujoče šolske klime in institucionalne odgovornosti.

KLJUČNE BESEDE: LGBT+ mladi, mikroagresije, nasilje, manjšinski stres, institucionalna solidarnost

HANA BARŠI PALMIĆ

Društvo za nenasilno komunikacijo

KO NASILJE RAZGRAJUJE SKUPNOST: SPOLNO NASILJE, DRUŽBENE VEZI IN SOLIDARNOST V KONFLIKTU

POVZETEK: Spolno nasilje v oboroženih konfliktech je pogosto razumljeno kot ena izmed oblik nasilja nad civilnim prebivalstvom ali kot »orožje vojne«. Tak pristop opozarja na njegovo strateško uporabo, vendar lahko spregleda širše družbene učinke nasilja in vlogo spola pri razgradnji družbenih vezi. Prispevek izhaja iz vprašanja, kako spolno nasilje deluje na ravni telesa, medosebnih odnosov in skupnosti ter kako se skupnosti na takšno razgradnjo odzivajo z različnimi oblikami solidarnosti. V ospredju je konflikt v Tigraju v Etiopiji (2020–2022), analiziran na podlagi kvalitativnega terenskega raziskovanja v Etiopiji leta 2024 ter intervjujev z aktivisti, raziskovalci in novinarji. Spolno nasilje bo obravnavano kot nasilje na podlagi spola, ki poleg telesne in psihološke celovitosti prizadene družinske in partnerske odnose, spolne vloge ter kolektivne predstave o pripadnosti in identiteti. Hkrati prispevek analizira lokalne in transnacionalne oblike solidarnosti, podpore preživelim, dokumentiranja nasilja ter prizadevanj za pravičnost in odgovornost.

Primer Tigraja bo umeščen v širši kontekst vojn v nekdanji Jugoslaviji, genocida v Ruandi in sodobnih konfliktov, vključno s Palestino, zlasti skozi vprašanje selektivnosti solidarnosti in vidnosti žrtev. Prispevek tako predlaga premik od razumevanja spolnega nasilja kot »orožja« k razumevanju njegove širše družbene logike ter njegovega odnosa do razgradnje in ponovne vzpostavitve družbenih vezi.

KLJUČNE BESEDE: spolno nasilje, vojna, Etiopija, genocid, solidarnost

OKROGLA MIZA

»ŠTUDENTSKI PREKARIAT«: PASTI IN METODE IZKORIŠČANJA MLADIH SKOZI INSTITUT ŠTUDENTSKEGA DELA

POVZETEK: Delo ob študiju postaja ob stagniranju štipendij in sunkovitem naraščanju življenjskih stroškov normalizirano in neizbežno, čeprav akademski prostor še vedno (mnogokrat nereflektirano elitistično) vztraja, da mora biti študij prioriteta. Zakonodaja nominalno ščiti le najosnovnejše od študentskih delavskih pravic, brez pravice do bolniške odsotnosti ali odpovednega roka, časa za malico in doplačila za prevoz; praksa pa dokazuje, da so tudi redke pravice, ki pripadajo študentskemu delavcu, mnogokrat le črka na papirju, ko ni inšpekcije, ki bi zagotavljala nadzor. Posredniki med študentsko populacijo in delodajalci so zasebna, profitabilna podjetja, kot so e-Študentski servis in MJob, ki v primeru konfliktov ne znajo ali nočejo zagotoviti ustrezne podpore študentom, ki so jim delodajalci kršili delavske pravice. Ob koncu študija se nemalokrat izkaže, da zaradi nižjih stroškov obdavčitve nekateri delodajalci mladim delavcem ne omogočajo redne zaposlitve, pač pa od njih zahtevajo študentski status in tako sprožajo nepotrebno podaljševanje študentskega moratorija. In ker vsa ta prekarizacija in potiskanje v pozicijo nepravične konkurence redno zaposleni populaciji ni dovolj, nas z novo zakonodajo zdaj potencialno čaka še status študentskega SP-ja.

Na okrogli mizi želimo zato z relevantnimi braniki študentskih in drugih delavskih pravic, kot so Sindikat Mladi Plus in Delavska svetovalnica, odpreti razmislek o napakah sedanosti ter nevarnostih in potencialih prihodnosti študentskega dela.

KLJUČNE BESEDE: prekarnost, študentsko delo, izkoriščanje, mladi, delavske pravice

Sodelujoči_e bodo znani_e na dogodku.

ŠTUDENTSKA SEKCIJA

STAŠA KOLAR

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

PARIZ 2024 IN OLIMPIJSKA ZAPUŠČINA: INFRASTRUKTURA, STANOVANJA IN GENTRIFIKACIJA

POVZETEK: Pričujoč prispevek, ki temelji na kritični analizi, ki sta jo pripravila Kolar in Marinič (2025), presega pogled v čas olimpijskih iger v Parizu 2024, ki so se samooklicale za »najbolj trajnostne in odgovorne igre odslej«, temveč pozornost usmeri v olimpijsko zapuščino dve leti po njihovem zaključku. Izvirna študija poudarja nasprotja med globalnimi tendencami o trajnosti ter lokalnimi socialnimi, okoljskimi in gospodarskimi vplivi, povezanimi z mega dogodki. Ta prispevek rezultate razširja z analizo stanja v Parizu po olimpijskih igrah, s posebnim poudarkom na severnih in vzhodnih mestnih predelih, zlasti na območju Seine-Saint-Denis, kjer je stala olimpijska vas. Igre so pospešile modernizacijo infrastrukture, izboljšave prometa in obsežne stanovanjske projekte na tem območju, ki se danes promovira kot privlačna in relativno dostopna destinacija za naložbe. S preučevanjem dolgoročnosti rabe olimpijske infrastrukture, procesov urbane prenove in izkustvom lokalnih skupnosti članek kritično ocenjuje, ali te preobrazbe podpirajo vključujoč in trajnostni razvoj, ki so ga organizatorji obljubljali, ali pa zgolj krepijo obstoječe vzorce družbeno-prostorske neenakosti in gentrifikacije.

KLJUČNE BESEDE: olimpijske igre, trajnost, infrastruktura, gentrifikacija, mega-dogodek

STAŠA KOLAR

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

TINA RUPAR

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

TINKARA JAMNIK

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

ZALA KRALJ SERŠA

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

BOJKOT: PREPLET EKONOMSKIH IN POLITIČNIH INTERESOV NA PRIMERU EVROVIZIJE 2026

POVZETEK: Bojkot Evrovizije 2026 izpostavlja naraščajoče napetosti med kulturnimi dogodki in politično odgovornostjo. Ta prispevek preučuje polarizirajoče odzive na odločitev Evropske radiodifuzne zveze, da Izraelu dovoli sodelovanje kljub izraelsko-palestinskem konfliktu in posledičnim obtožbam o kršitvah človekovih pravic. Na podlagi teorije bojkota in zgodovinske vloge Evrovizije je evidentno, da je tekmovanje že dolgo prepleteno z diplomacijo, razmerji moči in političnimi interesi, namesto da bi obstajalo kot nevtralen kulturni prostor. S pomočjo analize poročanja slovenskih medijev sodelujoče države uvrščamo v tri kategorije glede na njihovo stališče v zvezi z izraelsko participacijo: podporo bojkotu, podporo vključitvi Izraela in trditve o politični nevtralnosti. Ugotovitve kažejo, da ta stališča ne oblikujejo ekonomski interesi na eni in politični interesi na drugi strani, temveč ravno preplet teh interesov.

KLJUČNE BESEDE: bojkot, Evrovizija, ekonomski interes, politični interes, Palestina

TINA RUPAR

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

MOČ VIZUALNE KOMUNIKACIJE ZA MOBILIZACIJO PODPORE: PRIMER INICIATIVE MY VOICE, MY CHOICE

POVZETEK: Državno onemogočanje in prepovedovanje zdravstvene oskrbe je oblika zlorabe položaja in institucionalnega nasilja. Civilna iniciativa My Voice My Choice je to nasilje, ki se pojavlja v določenih državah EU, poskušala nasloviti z vzpostavitvijo evropskega sistema, ki bi omogočil dostop do reproduktivnih pravic, vključno s splavom. Prispevek debatira strategije vizualne komunikacije, ki jih je uporabila iniciativa na digitalnih omrežjih ter moč le-teh za mobilizacijo podpore in povečanje zavedanja o tematiki. Vizualne komponente vplivajo na posameznikovo percepcijo, razumevanje in sočutje do družbenega problema ter so tako pomemben element vseh pozivov za družbene spremembe. Z izvirnim in sodobnim pristopom upravljanja digitalnih omrežij, ki se znatno razlikuje od ustaljenih pristopov komunikacije organizacij, je iniciativa pritegnila opazovalčevo in algoritemsko pozornost, kar lahko služi kot model uspešne sodobne digitalno usposobljene organizacije za prihodnja družbena gibanja.

KLJUČNE BESEDE: vizualna komunikacija, digitalna omrežja, My Voice My Choice, mobilizacija, družbena gibanja

DAVID PUČKO

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

RAZREDNE DIMENZIJE TRAJNOSTNE POTROŠNJE

POVZETEK: Grožnja klimatske krize izzove potrebo po trajnostnem razvoju kot ključnem faktorju v zaustavitvi škode in izboljšanju posledic antropogenega globalnega segrevanja. Ker je trajnostni razvoj širok pojem z vrsto ukrepov, od okolju prijazne gradnje do specifičnih energetske politik, se v prispevku osredotočam na vprašanja trajnostne potrošnje, specifične individualistične dimenzije razvoja, ki je pogosto vključena na nivoju posameznih članov družbe. V raziskavi, ki temelji na prispevku iz študentskega zbornika *(Ne)trajnostni svetovi*, nameravam analizirati podatke, pridobljene prek fokusnih skupin in ugotoviti, kaj motivira posameznike k trajnostnem nakupovanju in katere nezavedne predpostavke sprejmemo, ko začnemo nakupovati trajnostno. V ugotovitvah izpostavljam moč vrednot in norm pri odločanju glede potrošnje ter problematiziram trajnostno potrošnjo in trajnostni razvoj kot rešitev klimatske krize in jih povezujem z razrednimi ter nacionalnimi problematikami.

KLJUČNE BESEDE: trajnost, trajnostna potrošnja, trajnostno oglaševanje, družbeni razred, ekonomski status

NAGRAJENI SOCIOLOŠKI ESEJI 2026

Avtorica: **ALLEGRA VUČUREVIĆ**

Mentorica: **NINA JELIĆ BIZJAK**

Gimnazija in srednja šola Rudolfa Maistra Kamnik

SOLIDARNOST V ČASU VSESPLOŠNIH DRUŽBENIH KONFLIKTOV

»Solidarnost je osrednja sestavina sodobne družbe, organizirane v socialni državi, ki spoštuje človekove pravice, med katerimi je tudi pravica do socialne varnosti.« (dr. Grega Strban).

Solidarnost je pomembna za oblikovanje vključujoče družbe, ki je danes zaradi posledic družbenih konfliktov po vsem svetu še kako pomembna. Množične migracije so posledica podnebnih sprememb in vojn, zato je ključnega pomena učinkovita integracija, ki izhaja iz solidarnosti. Družbene institucije, kot so šola, zdravstvo, gospodarstvo in politika morajo delovati po načelu solidarnosti.

Znano je, da se v krizah ljudje pogosto nagonsko zapiramo vase, a kljub biološkim instinktom smo še zmeraj socialna bitja. Ključne antropološke značilnosti so empatija, solidarnost in sposobnost oblikovanja skupnosti. Čeprav lahko v nemirnih časih v ospredje stopijo tudi sebičnost, strah in razpad družbenih norm, zgodovina kaže, da se veliko ljudi znotraj kriz tudi povezuje. Primer so poplave leta 2023, požar na Krasu ali potres na Hrvaškem. Takrat so ljudje pomagali drugim, da se postavijo na noge. Krize torej nimajo le razdiralne funkcije.

Družbeni konflikti pa hkrati krepijo skrajne ideologije. Skrajno desne in populistične politike ponujajo enostavne rešitve na kompleksne probleme, pri čemer ustvarjajo grešne kozle (marginalizirane skupine), ki jih označijo kot grožnjo. S procesom drugačenja, propagando in diskriminatornim diskurzom spodbujajo delitev med ‚nami‘ in ‚drugimi‘. Tako se pomen solidarnosti zmanjšuje. Taki mehanizmi so zasnovali totalne režime 20. stoletja.

V času anomalije, ko družbene norme izgubijo veljavo (vojne), ljudje izgubijo zaupanje in se zaprejo v zasebno sfero. Takrat pride do naraščanja individualizma in kriminalitete, skupnost pa slabi. Vendar so od vedno obstajali posamezniki, ki so delovali v imenu skupnega dobrega: sufražetke, Ghandi, Rosa Parks, danes tudi MeToo gibanje in Arabska pomlad. V civilni nepokorščini se solidarnost kaže kot gonilo družbenih sprememb.

Danes prav tako živimo v kaotičnem, konstantno spreminjajočem svetu, kjer zaznavamo odmik v solidarnosti. Neoliberalizem poudarja individualno odgovornost za zdravje, uspeh in preživetje. Ideologija vodi v prepričanje, da je pomoč namenjena 'šibkim' in da ti pomoč izkoriščajo. To izrazito zmanjša pomen socialne države, ki je temelj solidarnosti. Ta pogled zanemarja izhodišča posameznikov, ki so določeni z družinskim statusom, stopnjo izobrazbe staršev, kulturnim kapitalom, govornim kodom, okoljem, v katerem živijo. Zanemarja se dejstvo, da imajo otroci delavskega razreda bistveno težjo pot do uspeha, saj je šolski sistem zasnovan z vrednotami srednjega in višjega sloja.

Socialna država zato ostaja ključen mehanizem solidarnosti, saj zmanjšuje neenakosti, podaja priložnosti, omogoča družbeno mobilnost, krepi medgeneracijsko sodelovanje in vključenost. Zanemarjanje teh vrednot lahko privede do še večje družbene segregacije in neenakosti.

Vidimo, da se odnos do solidarnosti spreminja, a v kriznih časih so zametki isti. Ker je prihodnost nesigurna, se pogosto zatekamo v individuum. Mislim, da je stvar zelo aktualna, sploh med mladimi, pri katerih smo na volitvah videli, da so volili pretežno desno. Menim tudi, da bosta obe strani, odmik od solidarnosti in solidarnost, vedno del naše družbe. Verjamem pa, da prehajamo v obdobje večje solidarnosti. Pomembno je, da se te vrednote poudarjajo, saj bi na koncu koncev človeška populacija, brez skupnosti in solidarnosti, že zdavnaj izumrla.

MEDVRSTNIŠKO NASILJE IN DIGITALNA DRUŽBA: NOV PROSTOR, STARI PROBLEMI

Avtorica: **ANNY ZHANG**

Mentorica: **BARBARA BEDENIK**

II. gimnazija Maribor

Današnje okolje se je v zadnjih nekaj desetletjih temeljito spremenilo z razvojem digitalne družbe, ki je močno vplivala na to, kako mladi med seboj komunicirajo, se povezujejo in oblikujejo svojo identiteto. Čeprav tehnologija prinaša številne prednosti kot so hiter dostop do informacij, lažje vzdrževanje socialnih stikov in večjo povezanost mladih, pa hkrati odpira tudi nove prostore za medvrstniško nasilje. Poudariti je potrebno, da digitalno okolje z družbenimi omrežji nasilja ni ustvarilo, saj je bilo prisotno že prej, temveč ga je razširilo, okrepilo in mu omogočilo nove načine delovanja. Naredilo ga je bolj nevidnega, saj deluje iz ozadja, zaradi česar je danes še bolj nevarno in kompleksno kot v preteklosti. Iz fizičnega nasilja se je razširilo v dodatne oblike: psihično ustrahovanje, nadlegovanje, izključevanje, trpinčenje, posmehovanje ...

V preteklosti je bilo medvrstniško nasilje večinoma omejeno na fizične prostore kot so šole ali igrišča. Danes pa digitalno nasilje presega te meje, saj ni več vezano na določen prostor ali čas. Žrtev je lahko izpostavljena nasilju kadarkoli in kjerkoli, kar pomeni, da se pred njim težje umakne. Kot je bilo omenjeno v prispevku RTV Slovenija o medvrstniškem nasilju, kjer so jasno izpostavili današnjo krizo, je spletno nasilje med mladostniki pogosto le podaljšek tistega, kar se dogaja v vsakdanjem življenju, na primer v učilnicah. Tudi nekatere druge raziskave in medijski zapisi opozarjajo, da je spletno nasilje pogosto le nadaljevanje tistega iz vsakdanjega okolja, vendar z večjo intenzivnostjo in dosegom. Žrtev je lahko tarča napadov kadarkoli in kjerkoli, kar pomeni, da se pred nasiljem ne more umakniti niti doma. To predstavlja ključno spremembo: nasilje ni več občasno, temveč lahko postane stalno prisotno. To podpira tezo, da je tehnološka doba samo razširila in povečala verjetnost in okolje za izvajanje nasilja.

Pomemben dejavnik digitalnega nasilja je tudi anonimnost, ki je lahko bistvena pri intenzivnosti nasilja. Posamezniki se za zasloni pogosto počutijo manj odgovorne za svoja dejanja in besede, saj nimajo neposrednega stika z žrtvijo, ne gledajo je v oči, ne vidijo njene bolečine in trpljenja. Zaradi odsotnosti osebnega stika se zmanjšuje empatija, kar povečuje verjetnost agresivnega vedenja. Tudi raziskave kažejo, da anonimnost zmanjšuje občutek odgovornosti in spodbuja neprimerno vedenje.

Konkretno se to kaže v žaljivih komentarjih, širjenju govoric ali javnem sramotenju, ki jih storilci v fizičnem okolju morda ne bi izrekli. Digitalno okolje torej ne ustvarja nasilja, ampak odstranjuje družbene zapore, ki bi ga sicer omejevale. Pri tem moramo tudi upoštevati, da tehnologija omogoča tudi manj kaznovanja in obravnavanja storilcev, ki izvajajo nasilje.

Naslednji ključni vidik pri digitalnem nasilju je širok doseg, kar posledično kompleksnost problema poveča. Zaradi razširjene uporabe družbenih omrežij med vse mlajšimi generacijami, kjer je spletno nasilje še najbolj pogosto (Instagram, Snapchat, Tiktok) se lahko žaljivi komentarji, fotografije ali posnetki v nekaj sekundah razširijo med obsežno občinstvo. Prav zaradi tega je lahko digitalno nasilje celo bolj škodljivo kot fizično, saj javna izpostavljenost in trajnost vsebin povzročata dolgotrajne posledice, kar pomeni, da lahko žrtev doživlja posledice še dolgo po dogodku. Pogosto se omenja, da kar je enkrat objavljeno na spletu, tam ostane za vedno. To lahko vodi do resnih psiholoških težav kot so anksioznost, depresija in nizka samopodoba, zato podatek, da samomorilnost in druge psihosomatske motnje med mladimi naraščajo, ne preseneča.

Kljub tem argumentom nekateri trdijo, da digitalno nasilje ni tako resno kot fizično, saj ne vključuje neposrednega telesnega stika. Vendar je lahko ta protiargument in tako razmišljanje problematično, saj zanemara psihološke posledice, ki so lahko enako ali celo bolj škodljive in dolgotrajne. Prav zaradi svoje nevidnosti in stalne prisotnosti je digitalno nasilje pogosto težje prepoznati in ustaviti. Dolgotrajna izpostavljenost spletnemu nasilju lahko vodi do hujših duševnih stisk kot enkratni fizični napad, saj žrtev nima možnosti umika in se nasilje lahko nenehno ponavlja.

Drugi protiargument je, da digitalna orodja omogočajo blokiranje nasilnežev in prijavo neprimerne vsebine, kar naj bi zmanjšalo problem. Vendar v praksi ti mehanizmi pogosto niso dovolj učinkoviti, saj se nasilje lahko hitro preseli na druge profile ali platforme, poleg tega pa žrtve pogosto ne prijavijo nasilja zaradi strahu ali sramu.

Kljub resnosti problema obstajajo tudi rešitve. Pomembno vlogo imajo ozaveščanje, izobraževanje in razvoj digitalne pismenosti, ki lahko prispevajo k zmanjšanju nasilja. Vendar za učinkovito reševanje ni dovolj le odgovornost posameznika. Ključno vlogo imajo tudi tehnološka podjetja, ki upravljajo družbena omrežja, saj bi morala aktivneje preprečevati širjenje sovražnega govora in nadlegovanja. Poleg tega morajo starši in učitelji ustvariti varno okolje zaupanja, v katerem se mladi počutijo dovolj varne, da spregovorijo o svojih izkušnjah.

Digitalna družba torej medvrstniškega nasilja ni ustvarila, temveč ga je preoblikovala v bolj razširjeno, nevidno in kompleksno obliko, ki zahteva resen premislek in celosten pristop k reševanju.

Avtorica: **NEJA ERCE**

Mentorica: **NINA JELIĆ BIZJAK**

Gimnazija in srednja šola Rudolfa Maistra Kamnik

SOLIDARNOST V ČASU VSESPLOŠNIH DRUŽBENIH KONFLIKTOV

Zakaj smo ljudje pripravljeni pomagati prijatelju, sorodniku, neznancu, tudi če od tega nimamo neposredne koristi? Odgovore na to iščemo v solidarnosti, ki je temelj vsake skupnosti.

Solidarnost med ljudmi predstavlja trdno vez, ki izhaja iz skupne preteklosti. V ključnih trenutkih so ljudje znali stopiti skupaj, pogosto so se zaradi potrebe po preživetju povezovali in si pomagali. Solidarnost pa prav tako izhaja iz občutka empatije in razumevanja, da je težave lažje reševati skupaj. Sociolog Emil Durkheim je poudarjal, da posameznike povezuje kolektivna zavest, torej skupne vrednote, moralna prepričanja in norme, ki spodbujajo občutek pripadnosti določeni skupnosti. Danes živimo v času hitrih sprememb in vsesplošnih družbenih konfliktov. Kljub temu, da je duh časa pogosto usmerjen v individualizem in skrbi za lasten uspeh in življenje ostaja družba solidarna. Poudarila bi pomembnost zavedanja in obenem reševanja izzivov na področjih kot so podnebne spremembe, enakost spolov, človekove pravice, problemi revščine in naraščanje družbenih neenakosti. Zavedanje o teh izzivih prispeva k nastajanju državnih in globalnih organizacij, ki iščejo rešitve, kako učinkovito rešiti probleme. To so organizacija Oxfam, ki se ukvarja z bojem proti revščini, Greenpeace, ki deluje na področju zaščite okolja, in feministična ter druga globalna gibanja, ki si prizadevajo za enakost med spoloma ter zaščititi človekovih pravic. Prav tako imamo v Sloveniji veliko humanitarnih organizacij, ki delajo v dobro ljudi in okolja, na primer Karitas, ki s svojo dejavnostjo pomaga ljudem v stiski ter prostovoljno gasilstvo, ki je v Sloveniji zelo razširjeno.

Čeprav bi ljudje z veliko družbeno močjo odločanja morali s svojimi odločitvami krepiti solidarnost, velikokrat opazimo ravno nasprotno. Politične odločitve so premalokrat sprejete v dobrobit celotne družbe. To se pokaže v času vojn in družbenih kriz, ki povzročijo trpljenje in občutek negotovosti. Najpogosteje so temu izpostavljeni prebivalci vojnih območij, na primer ljudje v Gazi ter ljudje v ranljivih položajih z malo finančnimi sredstvi. Danes se veliko ljudi po svetu sooča z nasiljem in preganjanjem, zaradi česar so primorani zapustiti svoje domove. Države pogosto beguncev ne sprejemajo z odprtimi rokami, saj je ta problem v družbi zelo zapleten.

Do odpora pride velikokrat zaradi strahu pred izgubo kulturne identitete, varnostnih pomislekov in mnenja, da migranti obremenjujejo socialne sisteme države. Pogosto se pojavijo tudi dvomi o integraciji priseljencev, k čemur prispevajo tudi medijska sporočila, ki ustvarjajo vtis, da so migranti »slabi ljudje«. Vse to slabi razumevanje in empatijo do ljudi, ki se znajdejo v nepredstavljenih okoliščinah. Hkrati pa prav v takih razmerah pogosto pride do večje solidarnosti med ljudmi, ki si med seboj pomagajo na različne načine. Nekateri beguncem nudijo zatočišče, zbirajo hrano, oblačila in denar za žrtve tako vojn kot naravnih nesreč. Tako se pokaže, da se solidarnost pogosto krepi prav v najhujših trenutkih, ko ljudje začutijo odgovornost do sočloveka. Verjamem v to, da smo ljudje bitja odnosov in da je tudi v postmodernih družbah prisotno veliko empatije in solidarnosti. Pomembno je zavedanje, da lahko tudi vsak izmed nas v skupnosti naredi pomemben korak h krepitvi solidarnosti. Vsak posameznik s svojim ravnanjem oblikuje družbo prihodnosti. Zato si prizadevajmo za solidarnost v vsakdanjem življenju z dejanji kot so pomoč sošolcu, podpora ljudem v stiski, prijazen pozdrav neznancu na ulici in večjimi oblikami pomoči, na primer s članstvom v prostovoljnih organizacijah na lokalni in globalni ravni. Vse to predstavlja aktivno državljanstvo, ki pomeni, da posameznik aktivno sodeluje v družbi in prispeva k skupnemu dobremu. Veliko vlogo pri krepitvi solidarnosti imajo tudi družbene institucije kot so zdravstveni, šolski sistemi in socialne institucije, ki strmijo k učinkovitosti ter ohranjanju reda in pravičnosti v družbi.

V hitrem toku današnjega življenja, številnih krizah in družbenih konfliktih ne smemo pozabiti, da je solidarnost nujen pogoj za delovanje družbe kot celote. Prav v sodelovanju in medsebojni pomoči se kaže, kako veliko lahko dosežemo, če stopimo skupaj. To lepo izraža misel Helen Keller: *»Sami lahko naredimo zelo malo, skupaj pa lahko dosežemo veliko.«*

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

Več informacij dobite na spletni strani društva:
www.sociolosko-drustvo.si

ISBN 978-961-96785-2-7

